

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Valentyna Polyakova

**Obrazová reprezentace atentátu na Bostonském
maratonu v dubnu 2013 vybranými
internetovými zpravodajskými portály**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Valentyna Polyakova**

Vedoucí práce: **doc. MgA. Filip Láb, Ph.D**

Rok obhajoby: **2014**

Bibliografický záznam

POLYAKOVA, Valentyna. *Obrazová reprezentace atentátu na Bostonském maratonu v dubnu 2013 vybranými internetovými zpravodajskými portály*. Praha, 2014. 74 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. MgA. Filip Láb, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce *Obrazová reprezentace atentátu na Bostonském maratonu v dubnu 2013 vybranými internetovými zpravodajskými portály* se zaměřuje na problematiku publikování fotografií zobrazujících násilí a utrpení obětí trestných činů.

Na začátku práce se věnuji vymezení pojmu *terrorismus* a zmiňuji největší teroristické útoky od začátku tohoto tisíciletí, které měly na celou společnost největší dopad z psychologického hlediska. Zároveň poukazují na paralelu mezi masovými médii a teroristickými činy, v tom, že média výrazně přispěla k rozvoji této trestné činnosti. V další kapitole se zabývám etickými normami žurnalistické práce a jednotlivými etickými kodexy zkoumaných zpravodajských portálů tj. *iHned.cz*, *ČT24.cz*, *Novinky.cz*, *Aktuálně.cz* a *iDnes.cz*. Následně je v práci zaznamenána analýza žurnalistického fotografického materiálu, který byl výše zmíněnými internetovými portály publikován.

Cílem práce je upozornit na postupnou habitualizaci recipienta médií a v analýze fotografického materiálu dokázat, že média zveřejňují nezanedbatelný podíl snímků zobrazujících násilí.

Abstract

Diploma thesis *Pictural Coverage of the Assassination at Boston Marathon in April 2013 by Chociced Internet Media* is focusing on the ethics problem of photography portraying pain and suffering of the victims of a criminal act.

At the beginning of the work I tried to define term *terrorism* and I mentioned the biggest terrorist attacks from the beginning of the 21th century. In the second chapter I write about the ethics of journalism and the particular ethics codices of the *iHned.cz*, *ČT24.cz*, *Novinky.cz*, *Aktuálně.cz*, *iDnes.cz*. Last one part of the work is analyses of the painful photography, which were published by fore mentioned internet media.

The goal of the work is to point out the sequential numbness of the media consumer and also prove the fact that the big part of the published photography by media is pictured a pain and suffering of the victims.

Klíčová slova

Média, fotografie, etika, obrazová etika, etika žurnalistické práce, etické kodexy, terorismus.

Keywords

Media, photography, ethics, ethics of photography, journalism ethics, ethics codex, terrorism.

Rozsah práce: 56 915 znaků s mezerami tj. 32 normostran, celkem má práce 74 s.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2014

Valentyna Polyakova

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkovala svému vedoucímu práce Filipu Lábovi, bez jehož pomoci by práce nevznikla.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Valentyna Polyakova	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2011	
E-mail diplomantky/diplomanta: valja.polyakova@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/prezenční	

Předpokládaný název práce v češtině:

Vizuální obraz atentátu na Bostonském maratonu v dubnu 2013

Předpokládaný název práce v angličtině:

Visual coverage of the assassination at Boston Marathon in April 2013

Předpokládaný termín dokončení:

LS 2013/2014

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce:

Cílem bakalářské práce je zanalyzovat fotografie, které zachycují atentát na Bostonském maratonu v dubnu 2013. V práci se analýze podrobí pět zpravodajských internetových portálů – iHNED.cz, Aktuálně.cz, ČT24.cz, Novinky.cz a iDnes.cz. Předmětem práce jsou hlavně oběti a jejich zobrazení médií z etického pohledu a srovnání výše uvedených internetových portálů mezi sebou. Práce se rovněž zaměřuje na to, jakým způsobem dané portály vybírají fotografie k publikování.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod
2. Terorismus ve světě
  - Historie
  - Nejznámější teroristické útoky
  - Teroristický útok v Bostonu
3. Etika
  - Etické kodexy novináře
  - Etika obrazových materiálů
4. Fotožurnalistika
  - Historie fotografie
  - Vznik fotožurnalistiky
5. Rozbor vybraných internetových portálů
  - iHNED.cz
  - Aktuálně.cz
  - Novinky.cz
  - ČT24.cz
  - iDnes.cz
6. Srovnání internetových portálů
7. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Zprávy a fotografie z českých zpravodajských internetových portálů z období od 16. dubna do 31. dubna 2013

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Analýza, srovnání, rozhovor

Základní literatura:

SONTAG, Susan. *S bolesti druhých před očima*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2011.

Autorka zkoumá, jaký účinek má na způsob, jímž vnímáme okolní svět, každodenní přísun záběrů válečných konfliktů a lidského utrpení vůbec a k jaké emocionální a skutkové reakci nás podobné výjevy, zprostředkované televizní či počítačovou obrazovkou, v delší perspektivě vedou. Zamýšlí se nad dějinami zobrazování a vnímání násilí, bolesti a utrpení, jejich politickou a mediální manipulací i nad někdejšími vlastními úvahami o médiu fotografie.

LINFIELD, Susie. *Cruel Radiance: photography and political violence*. Chicago: The University of Chicago Press, 2010.

Susie Linfield challenges the idea that photographs of political violence exploit their subjects and pander to the voyeuristic tendencies of their viewers. Instead she argues passionately that looking at such images—and learning to *see* the people in them—is an ethically and politically necessary act that connects us to our modern history of violence and probes the human capacity for cruelty.

SIGNORIELLI, Nancy. *Violence in the media: a reference handbook*. Santa Barbara, Calif. : ABC-CLIO, c2005.

Violence in the Media: A Reference Handbook documents the issues, impact, controversies, and consequences of one of the most insidious phenomena facing American society. With 99 percent of American homes having TV sets, the book's main focus is on television violence and in particular its effects on children, who spend an average of 28 hours a week watching television.

GRØNSTAD, Asbjørn a Henrik Gustafsson. *Ethics and images of pain*. New York; London: Routledge, 2012.

Engaging with a wide range of visual media – from painting, theatre, and sculpture, to photography, film, and video – this interdisciplinary collection of essays by leading and emerging scholars of visual culture offers a reappraisal of the increasingly complex relationship between images of pain and the ethics of viewing. Ethics and Images of Pain reconsiders the persistent and ever pertinent nexus of aesthetics and ethics, the role of painful images as generators of unpredictable forms of affect, the moral transformation of spectatorship, the ambivalence of the witness and the representation of affliction as a fundamental form of our shared experience.

BALLARD, James David. *Terrorism, media and public policy: the Oklahoma city bombing*. Cresskill: Hampton Press, 2005.

Odborný text pomáhá k porozumění, proč některé politické skupiny profitovaly z okolností, které provázely bombový útok v Oklahomě v roce 1995. Zaměřuje se na mediální proces, který následoval po útoku.

Diplomové práce k tématu:

MALÍK, Václav. *Prezentace krizových incidentů v masmédiích*. Praha: s.n., 1999. 91 s., příl. Vedoucí práce Michal Černoušek.

NGUYEN, Thi Phuong Thao. *Fenomén násilí a jeho prezentace v novinářské fotografii*. Praha, 1997. 95 s., 35 fotogr. Vedoucí práce Alena Lábová.

VOPĚNKOVÁ, Adéla. *Obraz terorismu v tištěných médiích*. Praha, 2007. 76 s. Vedoucí práce Tomáš

Trampota.

ŠMAUSOVÁ, Veronika. *Obrazové pokrytí tsunami z roku 2004 ve vybraných českých tištěných médiích - Etické normy pro obrazové materiály*. Praha, 2009. 118 s. Vedoucí práce Filip Láb

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

OBSAH

OBSAH.....	10
ÚVOD	11
1. METODA	13
2. POJMY	14
2.1 TERORISMUS.....	14
2.1.1 Fundamentalistický terorismus	16
2.1.2 Teroristický útok 11. září 2001.....	17
2.1.3 Teroristický útok v Madridu.....	19
2.1.4 Teroristický útok v Londýně.....	20
2.1.5 Teroristický útok na maratonu v Bostonu	20
2.2 ETIKA	20
2.2.1 Etika obrazových materiálů	23
2.2.2 Etické kodexy novinářů.....	25
2.2.2.1 Etický kodex zpravodajského portálu Aktuálně.cz	26
2.2.2.2 Etický kodex mediální skupiny MAFRA	26
2.2.2.3 Etický kodex vydavatelství Economia	27
2.2.2.4 Etický kodex České televize	27
2.2.2.5 Etický kodex zpravodajského portálu Novinky.cz	28
3. ANALÝZA OBRAZOVÝCH MATERIÁLŮ	29
3.1 ANALÝZA ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU AKTUÁLNĚ.CZ	29
3.2 ANALÝZA ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU IHNED.CZ.....	33
3.3 ANALÝZA ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU NOVINKY.CZ.....	34
3.4 ANALÝZA ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU ČT24.CZ.....	36
3.5 ANALÝZA ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU IDNES.CZ	41
4. SROVNÁNÍ ZPRAVODAJSKÝCH PORTÁLŮ	43
4.1 GRAF ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU AKTUÁLNĚ.CZ.....	44
4.2 GRAF ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU IHNED.CZ.....	44
4.3 GRAF ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU NOVINKY.CZ.....	45
4.4 GRAF ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU ČT24.CZ	46
4.5 GRAF ZPRAVODAJSKÉHO PORTÁLU IDNES.CZ.....	46
4.6 SROVNÁNÍ GRAFŮ VŠECH ZPRAVODAJSKÝCH PORTÁLŮ	47
ZÁVĚR.....	48
SUMMARY	48
POUŽITÁ LITERATURA.....	49

„Fotografie varuje, křičí, burcuje. Jakoby volala k odpovědnosti svědomí světa..., lidský smysl pro spravedlnost. To je také úkol fotografie. Nestačí působit na estetické city člověka krásou a harmonií. Je nutno burcovat lidstvo z lhostejnosti, jež se stala jedním z hlavních symptomů naší doby. A tohle dovede fotografie lépe než jiný obor umění, proto se jí zde nabízí velká role společenská. A politická.“

Daniela Mrázková

Úvod

S citátem Daniely Mrázkové se úplně neztotožňuji. Je nesmírně důležité informovat celou společnost o tragických událostech, ale nesouhlasím s tím, že bychom měli vidět opravdu všechno. Zároveň si nemyslím, že fotografie, které jsou drastické, lidstvo vyburcuje. Nikdo nedokáže zabránit válkám a teroristickým útokům po celém světě. Susan Sontagová v knize *S bolestí druhých před očima* uvádí: „Fotoaparát přivádí diváka velmi blízko, snad až příliš blízko.“¹ S tímto výrokem naprosto souhlasím. Ačkoli je svědectví o tragédii důležité, neměla by však média zasahovat do soukromí obětí. A dle mého názoru zachycení momentu utrpení určitého člověka obrovským zásahem do soukromí je. Pokud pak daný snímek má ten správný „náboj“, mohou ho převzít média po celém světě. Ani pro oběť, ani pro příslušníky jeho rodiny, či přátelé, pak takováto skutečnost rozhodně není příjemná. Šok a utrpení, které jsou vyvolány tragickou událostí jako takovou, jsou pak navíc doprovázeny záznamem, který se už nikdy nevytratí a nevymaže. Kromě psychického dopadu na oběť a jeho blízké je zde navíc i otázka, jak moc jsou takové fotografie přínosné pro konzumenta médií. „Trýznivé fotografie nemusí nutně ztrácet svou moc šokovat. Příliš však nepomáhají, máme-li něčemu porozumět.“²

„Otázka, jak reagovat na neustálý sílící tok informací o válečných utrpeních, byla pocítována jako problém už na konci devatenáctého století.“³ Násilí zveřejňované v médiích bylo tedy už skoro od vzniku fotografie velice kontroverzním tématem. Stefano Odorico v knize *Ethics and images of pain*⁴ uvádí, že žijeme v době, kdy jsme pořád obklopeni všemi

---

¹ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 59 ISBN 978-80-7432-092-7

² SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 81 ISBN 978-80-7432-092-7

³ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 21 ISBN 978-80-7432-092-7

⁴ GRØNSTAD, Asbjørn a Henrik GUSTAFSSON. *Ethics and images of pain*. London: Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-89382-4.

možnými druhy obrazu zobrazujícími válku, bolest, krutost a v neposlední řadě i krásu. V důsledku toho se z nás stávají všekonzumující diváci. „*V dnešní době jsme přímo obklíčeni nepřerušovanými sledy obrazů, ale když dojde na to, uchovat si něco v paměti, fotografie se zarývá mnohem hlouběji,*“ uvádí Sontagová ⁵. Snímky se nám více zarývají do paměti, protože je můžeme déle pozorovat. Nezmizí nám z očí do té doby, než si je nepřestaneme prohlížet. Můžeme si vybrat, zda se budeme či nebudeme dívat, ale člověk je voyeur a snímky zobrazující násilí jsou podle Susan Sontagové, přitažlivé úplně stejně jako ty pornografické.

Téma *Obrazová reprezentace atentátu na Bostonském maratonu v dubnu 2013* vybranými internetovými zpravodajskými portály jsem si vlastně vybrala z podobného důvodu. Fotografie, které zobrazují násilí, mě na jednu stranu děsí, ale na druhou fascinují. Nedokážu se přestat dívat, ačkoli se mi ty snímky hnusí a znechucují mě tím, čeho je člověk schopen. Ovšem ani přes tyto smíšené pocity a neurčitou fascinaci si nemyslím, že by je média měla publikovat. Recipient by rozhodně nebyl ochuzen o informace, pokud by některé snímky oběti atentátu v médiích zveřejněny nebyly. To, že na snímku vidíme konkrétního člověka, který při události utrpěl zranění, či vidíme fotografii někoho, kdo dokonce zemřel, nám žádnou informaci navíc nepřidává. Pouze se stírá anonymita, která by měla být zachována, protože se jedná o oběti trestného činu. A to i v tom případě, že se jedná o tragédii, která se nestala na území České republiky.

Na závěr úvodu bych ještě chtěla odůvodnit, proč jsem se při zpracování bakalářské práce odchýlila od své teze. Při zpracovávání práce jsem se rozhodla vypustit samostatnou kapitolu o fotožurnalistice, ve které jsem se měla zabývat její historií a vznikem, protože pro výsledek práce natolik stěžejní není. Podkapitola, která je věnována historii terorismu, jsem umístila do příloh. Místo ní jsem zpracovala fakta o fundamentalistickém terorismu. Tato kapitola je dle mého názoru pro bakalářskou práci příhodnější než pouhý výčet teroristických útoků v minulosti. Nemohla jsem však nezmínit útok z 11. září 2001 a útoky v Madridu (2004) a Londýně (2005), které daly terorismu a jeho hrozbě novou tvář a obavy.

---

⁵ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-092-7

1. METODA

Pro zpracování této bakalářské práce jsem vybrala metodu kvalitativní obsahové analýzy. Na rozdíl od metod kvantitativních, metody kvalitativní nejsou standardizované, proto je výsledek práce vždy subjektivní povahy.⁶

V práci se analýze podrobí pět zpravodajských internetových portálů – *iHNED.cz*, *Aktuálně.cz*, *ČT24.cz*, *iDnes.cz* a *Novinky.cz*. Předmětem zkoumání v této bakalářské práci budou fotografie atentátu Bostonského maratonu v dubnu 2013, které zachycují oběti útoků. V práci se budu zabývat zveřejněnými fotografiemi z hlediska etického, problematikou emocionálního působení médií na jednotlivce a habitualizací recipienta sdělením, jež snímek nese.⁷ „Úkolem etiky je odstranit nejasnosti, rozšířit fakta, hodnoty a argumenty, odhalit základy, na kterých jsou komentáře vystavěny, a zjišťovat, nakolik jsou logické a zda skutečně vyjadřují hluboce zakořeněné názory, anebo emoční reakce,“ takto popsal úkol etiky Mel Thompson v knize *Přehled etiky*.⁸

Jelikož se práce bude zabývat obrazovou analýzou, dojde k využití i kvantitativní metody, a to především při srovnávání zkoumaného materiálu. Práce se zaměří na počet a obsah fotografií k danému tématu, které vybrané internetové portály zveřejnily. Tomáš Trampota v knize *Metody výzkumu médií*⁹ charakterizuje kvantitativní metodu takto: „Charakteristická je pro tento soubor metod vysoká míra standardizace, to znamená, že v průběhu sběru dat probíhá u všech zkoumaných prvků vzorku shodně.“

Cílem práce bude zanalyzovat fotografie z Bostonského maratonu v dubnu 2013, které byly zveřejněny v období od 15. dubna 2013 do 30. dubna 2013 výše zmíněnými internetovými portály. Zhodnotit jejich výpovědní hodnotu a provést analýzu, zda byly určité fotografie přínosné pro recipienta z etického hlediska.

---

⁶ TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 16-20 ISBN 978-80-7367-683-4.

⁷ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 355-360 ISBN 978-80-7367-466-3.

⁸ THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s.15 ISBN 80-7178-806-6.

⁹ TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. s. 17, ISBN 978-80-7367-683-4.

2. POJMY

2.1 Terorismus

Definovat terorismus není vůbec jednoduché, hlavně protože každý útok nemá stejnou příčinu a ani záměr. Ale zjednodušeně můžeme tvrdit že: „*Terorismus je definován jako jakékoliv použití násilí k dosažení politických cílů.*“¹⁰ Pokud se na terorismus podíváme z hlediska výzkumného, jeho největším rizikem je jeho univerzální neaplikovatelnost. Každý útok, i podobného rázu, může vyvolat úplně jiné reakce. Nejedná se o otevřený boj, ve kterém by bylo po chvíli znát, kdo vyhraje. Nelze tedy vytvořit typologii teroristických útoků a každý musí být posuzován individuálním způsobem.

V roce 1933 se na mezinárodní konferenci OSN ustanovila definice terorismu jako: „*kriminální zločiny namířené proti některému státu, které svým cílem nebo charakterem mohou vyvolat strach u jednotlivých osob, skupin nebo veřejnosti*“¹¹

21. století se vyznačuje jako průlomové pro vznik nových militantních útoků. Jde především o to, že od dob druhé světové války se do bojů začali zatahovat civilisté, kteří nepředstavují pro boje či bojové linie vůbec žádné nebezpečí. „*Vyloučíme-li války, neexistuje jiná významnější forma politického násilí než ta, kterou nazýváme terorismem.*“¹²

V celém průběhu 19. a 20. století na světě nastávalo mnoho politických a geografických změn. Všechny tyto události výrazně přispěly k rozvoji terorismu do takové míry, jakou známe dnes. Rapidně vzrostla nejenom kvantita útoků, ale i jejich geografické rozložení. Události, jako jsou rozpady koloniálních velmocí, s tím i okolnosti spjaté se vznikem a výstavbou jednotlivých států, různé ideologie a režimy, které svět za těch sto let zažil, technický pokrok ve výzbroji a velká pozornost masmédií, nastolily příznivější podmínky pro celkový vývoj terorismu. Pokud to vezmu v číslech, tak v roce 1816 bylo na zemi pouhých 23 suverénních států. Dnes se číslo počtu jednotlivých zemí vyšplhá přes 180. K osamostatňování území docházelo převážně prostřednictvím válečných konfliktů, kterým předcházely teroristické útoky. „*Obrat k terorismu je tedy spojen s dimenzí politického boje a zvláště intenzivní je v nejrozvinutějších zemích světa, které jako první poznaly masový rozmach politického života, jako důsledek rozšíření hlasovacího práva.*“¹³

Luigi Bonanate v knize *Mezinárodní terorismus* tvrdí, že terorismus nemůžeme nazvat válkou, protože není oficiálně vyhlášen mezi jednotlivými státy. Bonanate ho považuje za

¹⁰ HURNÍK, Zdeněk a Petr TŮMA. *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka & Co., 2001. s. 8 ISBN 80-7237-340-4.

¹¹ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus s.r.o., 1997. s. 52 ISBN 80-85928-45-0.

¹² BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus s.r.o., 1997. s. 9 ISBN 80-85928-45-0.

¹³ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus s.r.o., 1997. s. 11 ISBN 80-85928-45-0.

zbraň v rukou lidí, kteří usilují o zničení mezinárodního řádu. Na rozdíl od něj Maxmilián Strmiska v knize *Terorismus a demokracie* uvádí že: „... *terorismus představuje tajnou, nevyhlášenou a nekonvenční válku*“. Ať už se terorismus dá nebo nedá považovat za válečný konflikt, je to ozbrojený boj, jehož hlavními znaky podle Strmisky jsou: *neomezenost, nevybíravost, libovolnost, nepředvídatelnost a nelidskost*. V důsledku terorismu dochází k tomu, že industriální společnost si tak sama v obrazu útoku vytváří jakýsi kontraprodukt ve znamení politiky či náboženství.

„*Veřejný ohlas terorismu je ústředním stavebním kamenem jeho strategie: jestliže veřejné mínění, ať už místní, národní či dokonce mezinárodní není dostatečně silně otřeseno, jsou všechny, byť úspěšné akce, zcela zbytečné.*“¹⁴ K tomu výborně dopomáhá celosvětový rozmach masmédií. Skoro denně jsme svědky útoků a nepokojů z jakéhokoliv koutu světa. „*Být divákem neštěstí, která se odehrávají v jiné zemi, je naprosto typickou moderní zkušeností, jejíž nabídka se stále rozšiřuje díky profesionálním, specializovaným turistům, jímž říkáme novináři a kteří působí už déle než století.*“¹⁵ Terorismus se stal faktem a náboženský fanatismus zaplnil místo, které uvolnila ideologie. Zásluhou médií mohou teroristé přes své činy doručit svoje poslání a požadavky nesmírnému publiku. Terorismus neutváří politiku ani žádná řešení. Ale jeho hlavní terče jsou politického ražení, ať už je jedná o veřejné budovy, politicky významné skupiny či civilní obyvatelstvo. Strmiska uvádí, že naivní a pohodlná představa, dlouhodobě podporována americkými masovými médii, že terorismus je doménou šilenců, je dávno zavržena. „*V případě politického terorismu tedy nejde ani tak o uplatňování násilí a jeho přímé ničivé následky jako takové, nýbrž především o to, že toto násilí zprostředkovává politické poselství.*“¹⁶ Jedná se o dopředu dobře promyšlenou politickou strategii, ve které ale není nikdy jasné, jak a čím skončí. Můžeme tvrdit, že v případě terorismu se jedná o psychologickou formu boje více, než o způsobení materiální škody a velkého počtu obětí. „*Úspěšnost politického terorismu tedy nelze posuzovat podle čistě vojenských kritérií, nýbrž především podle měřítek psychologicko-politických.*“¹⁷ Dnes se teroristické útoky prováděné na civilním obyvatelstvu, ačkoliv jejich cíle míří do politické sféry, staly běžnou záležitostí patřící k moderní podobě války.

---

¹⁴ BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismus*. Praha: Columbus s.r.o., 1997. s. 171 ISBN 80-85928-45-0.

¹⁵ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-092-7.

¹⁶ STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 14 ISBN 80-210-2755-X.

¹⁷ STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 21 ISBN 80-210-2755-X.

2.1.1 Fundamentalistický terorismus

Na začátku je nutné podotknout, že vztahy mezi křesťanstvím a islámem byly ve znamení krvavých střetů již od dob středověku. Fundamentalistická hnutí se rozšířila ve 20. století na Blízkém východě a v Africe převážně z toho důvodu, že muslimové mají pocit, že byli pokořeni. Příznivci fundamentalistického islámu to odůvodňují tím, že dovolili jiným ideologiím jako je marxismus nebo kapitalismus, zaujmout místo tradičních muslimských kulturních hodnot. „*Fundamentalisté hlásají: „islám je řešením“ společenské, ekonomické a morální krize současnosti.*“¹⁸ Hlavním cílem fundamentalistů je navrácení muslimské společnosti k šarie¹⁹. Za svoji povinnost pokládají rozšíření svých ideálů a víry mezi celou společnost.

Nelze tvrdit, že fundamentalistická hnutí jsou čistě teroristického rázu. Muslimské společenství rozvíjejí i na základě všeobecného vzdělávání společnosti a zakládání institucí sociálních služeb. K rozšíření násilí ve jménu náboženství došlo až v 80. letech následkem několika historických událostí. První byla revoluce v Íránu v letech 1978 – 1979, jejímž následkem bylo vyhlášení státu muslimských šiitů pod vedením ajatolláha Chomejního a rozpoutání vlny právě šiitského násilí na Blízkém východě. Druhou událostí byla válka v Libanonu, kde šiitští bojovníci Hizballáhu²⁰ dosáhli velkých úspěchů v boji proti západním a izraelským silám. A třetí byla válka v Afghánistánu, kde byla poražena sovětská vojska a tak militantní muslimové vytvořili jádro zkušených bojovníků Blízkého východu. Kromě těchto historických událostí pomohla k formování skupin i ekonomická krize a všeobecné společenské rozpory. Je zcela logické, že v oblastech světa, kde je občanská nespokojenost velice vysoká, nacházejí teroristé příznivý základ, jak pro své působení, tak i pro rozvoj a plánování své činnosti.

„*Základní povinností muslima je podřízení (arabsky:islám) vůli Boží (Alláh) cestou vnitřního zápasu (džihád) s hříchem*“²¹ Princip se de facto neliší od žádného jiného náboženství a tím rozdílem, že muslimové nemají zákonně oddělené náboženství od států. Proto je součástí islámu silný politický prvek. Silná vazba společenství k náboženství tedy způsobuje to, že fundamentalistická teroristická hnutí považují džihád za povinnost, která je posvěcena Alláhem. „*V Šiitském vysvětlení práva použití násilí muslimy se tvrdí, že islám čelí apokalyptické krizi, ohrožující samotnou existenci muslimského společenství. Šiitští věřící*

¹⁸ HURNÍK, Zdeněk a Petr TŮMA. *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka & Co., 2001. s. 360 ISBN 80-7237-340-4.

¹⁹ náboženský zákon odvozený z Koránu

²⁰ Extrémistické politicko-náboženské hnutí v Libanonu, založené v roce 1982 za finanční pomoci Íránů

²¹ HURNÍK, Zdeněk a Petr TŮMA. *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka & Co., 2001. s. 361 ISBN 80-7237-340-4.

jsou proto povinni nosit zbraně pro svoji sebeobranu.“²²Svatá válka je tak pro ně nezbytnou odpovědí za všechny existující hříchy na Zemi. Maxmilián Strmiska uvádí, že právě náboženský imperativ tedy „Bůh tomu chce“ jenom umocňuje zásadu „účel světí prostředky“ a tvrdí: „Svatá válka je – z definice – nekonvenční válkou, či jinak řečeno konfliktem, v němž dodržování válečných konvencí ztrácí jakýkoliv smysl.“²³

2.1.2 Teroristický útok 11. září 2001

Útoku na Světové obchodní centrum chci v práci věnovat vlastní kapitolu, i přestože s teroristickým útokem na maratonu v Bostonu přímo nesouvisí. Události, které se staly 11. září 2001, zatím nejvýrazněji zasáhly celý svět, a to za obrovské pomoci masmédií. Navíc se po tomto útoku změnil pohled společnosti na terorismus jako takový a jeho psychologické dopady na obyvatelstvo se rapidně zvýšily.

To, že se útoky z 11. září staly předzvěstí doby nového terorismu, potvrzuje i Maxmilián Strmiska v knize *Terorismus a demokracie*: „Zdá se, že takový mezník představují teroristické útoky realizované 11. září 2001 ve Spojených státech amerických, útoky v rámci dějin terorismu bezprecedentní co do počtu přímých obětí, přímých i nepřímých hospodářských škod a – v neposlední řadě – co do rozsahu psychického efektu, nemluvě o mimořádném pokrytí těchto událostí masovými sdělovacími prostředky.“²⁴ Po těchto útocích se začaly v rámci teorie terorismu objevovat nové termíny, jako jsou – *makroterorismus*, *superterorismus*, *ultraterorismus* aj.

V souvislosti s novými teoriemi dochází k rozdělení terorismu na *mikro* a *makro*. Ale útoky nikdy nejsou jednoznačné. K rozporu došlo už i v případě útoků 11. září. Po všech číslech obětí a celkovém dopadu činu, zapadají útoky do makro terorismu. Ten je ale především spojován se zbraněmi hromadného ničení, které ovšem nebyly při útocích na Světové obchodní centrum ani Pentagon použity. Opět se zde dostáváme do problému, že terorismus jako takový nejde generalizovat. Musíme rozlišovat mezi terorismem selektivním a neselektivním a brát v potaz všechny vztahy a vazby mezi pachateli a oběťmi, cílovým publikem a poselstvím činu. Konkrétně v případě útoků z 11. září se jednalo o terorismus neselektivní. Fundamentalistická náboženská hnutí se k němu přiklání nejčastěji.

---

²² HURNÍK, Zdeněk a Petr TŮMA. *Světový terorismus: encyklopedie*. Praha: Svojtka & Co., 2001. s. 362 ISBN 80-7237-340-4.

²³ STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 47 ISBN 80-210-2755-X.

²⁴ STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s.15 ISBN 80-210-2755-X.

Do útoku na Světové obchodní centrum a Pentagon představovaly nepřátelé jednotlivé státy či státní uskupení, proto: „...*teroristický útok 11. září 2001 znamenal obrat v chápání hrozeb národní bezpečnosti USA i mezinárodní bezpečnosti obecně.*“²⁵ Spojené státy v čele s prezidentem Georgem W. Bushem pak následně předložily koncept války proti terorismu, se kterým Evropa v zásadě nesouhlasila. USA také musely změnit prioritní cíle své zahraniční politiky. Přestaly se orientovat na Čínu, jako na největší budoucí hrozbu pro Spojené státy, a za svůj cíl zaměření si musely zvolit oblast Blízkého a Středního východu. Změnil se však nejenom přístup USA k zahraniční politice, ale také terorismus jako takový. O proměnách terorismu po 11. září 2001 mluví Adéla Vopěnková ve své diplomové práci *Obraz terorismu v tištěných médiích* takto: „*Na obecné rovině došlo především k transnacionalizaci teroristických hrozeb, a to jak z hlediska rozšíření samotného působiště teroristů, tak i zapojení širšího kruhu sympatizantů a současně zvětšení hrozby možných obětí z řad veřejnosti.*“²⁶

Válka proti neznámému nepříteli a obava z něj v západním světě vyvolala obrovskou nejistotu. Masová média v tomto směru sehrála jednu z klíčových rolí. Samotný útok na Světové obchodní centrum a Pentagon byl de facto v přímém přenosu. Objevil se zde i tzv. občanský žurnalismus. Fotografiemi tragédie disponovala nejenom média, ale i obyčejní občané. Útok změnil pohled na získávání a předávání informací. „*Problém je v tom, že média věnují více prostoru důsledkům terorismu, tedy zobrazování násilí, a jeho příčiny přitom ponechávají stranou. Tím přímo napomáhají eskalaci hrozby a vzniku pocitu obecného ohrožení.*“²⁷

Koncem září 2001 byla v New Yorku uspořádána výstava fotografií zachycujících zničení Světového obchodního centra *Tady je New York*. Pořadatelé sbíraly snímky jak od profesionálů, tak i od amatérských fotografů, které následně zveřejňovali bez uvedení jména autora. Fotografie byly na prodej, ale až po koupi snímku se kupující dozvěděl, zda si pořídil dílo od profesionála či nikoliv. Z toho logicky vyplývá, že dobrý snímek nějaké katastrofy nejde naplánovat. Fotograf musí mít štěstí, na kompozici není čas, ani důvod, protože se snaží o autentické zachycení. Susan Sontagová to zároveň odůvodňuje následovně: „*Normy pro nezapomenutelný, výmluvný snímek jsou natolik shovívavé, že některé z nich mohou dokonce*

---

²⁵ PÁNSKÝ, Miroslav. *Brzezinski, Chromsky, Kagan - o americké zahraniční politice*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masaryková univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra občanské výchovy.

²⁶ VOPĚNKOVÁ, Adéla. *Obraz terorismu v tištěných médiích*. Praha, 2007. s. 17, 76 listů. Vedoucí práce Tomáš Trampota.

²⁷ VOPĚNKOVÁ, Adéla. *Obraz terorismu v tištěných médiích*. Praha, 2007. s. 24, 76 listů. Vedoucí práce Tomáš Trampota.

soutěžit i s těmi nejlepšími.“²⁸ A navíc uvádí, že: „Fotografie je totiž jediným z hlavních druhů umění, v němž profesionální průprava a léta zkušeností nezajišťují nepřekonatelnou výhodu nad těmi, kdo tuto průpravu a zkušenosti nemají.“²⁹

Následně došlo, ovšem ne ze strany médií, i k obrovské manipulaci s fotografickým materiálem z událostí, které se uskutečnily 11. září 2001: „... známější fotografickou fikci „vyprodukoval“ maďarský student, který na internetu vystupuje pod přezdívkou Petr. Po teroristickém útoku na WTC 11. září 2001 v New Yorku vyrobil a nechal na internetu kolovat svoji fotografii, na níž je zobrazen jako turista stojící na vyhlídkové plošině jednoho z newyorských „Dvojčat“ a v pozadí za ním přilétá letadlo s teroristy. Fotografie byla rozšířena jako anonymní a doprovázela ji dojemná story o tom, že fotoaparát, který jako zázrakem přežil katastrofu, našli v prachu na chodníku a po vyvolání filmu se prý objevil tento záběr.“³⁰

2.1.3 Teroristický útok v Madridu

Teroristický útok v Madridu se stal 11. března 2004 na nádraží Atocha. Celkem vybuchlo deset bomb, které usmrtily skoro 200 lidí a přes 1800 zranily. Jednalo se o největší teroristickou akci od útoků 11. září 2001. Za útokem stála skupina islámských extrémistů. Důvodem teroristického činu byly nejspíše blížící se volby ve Španělsku a snaha o ovlivnění jejich výsledků.

Následně deníky po celém světě řešily etický problém s reportážními fotografiemi události od Pabla Torrese, fotografa španělského deníku El País. Diskutabilním záběrem byl snímek, na kterém na kolejích mezi naříkajícími lidmi ležela zřetelně viditelná lidská noha. Evropská média řešila, zda končetinu z fotografie neodstranit nebo nějakým způsobem nezakrýt. Při publikaci nohu ze snímku úplně odstranily deníky *Daily Telegraph*, *Sun*, a *Daily Mail*. Další celosvětové deníky nohu buď zakryly štěrkem, nebo fotografii publikovaly černobíle, aby končetina na snímku nebyla tak patrná. Na druhou stranu Americké deníky nebraly žádné etické aspekty v potaz a fotografii publikovaly neretušovanou. Deník *Washington Post* zveřejnil snímek na titulní straně.

Tato fotografie rozpoutala diskusi o tom, zda by novinářská fotografie měla či neměla jakýmkoli způsobem upravována. Výsledkem byl závěr, že eticky sporná fotografie by neměla být vůbec upravována, ale nahrazena nějakou eticky přijatelnější. Nikdo nemá právo

²⁸ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 29 ISBN 978-80-7432-092-7.

²⁹ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 29 ISBN 978-80-7432-092-7.

³⁰ LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalismu?*. Praha: Karolinum, 2009. s. 73 ISBN 978-80-246-1647-6.

snímek zachycující hrůzný okamžik jakkoliv upravovat, protože v tu chvíli žurnalistický materiál ztrácí na pravdivosti a jedná se o manipulaci.

2.1.4 Teroristický útok v Londýně

V červenci roku 2005 zažil Londýn dvě série teroristických útoků. První se uskutečnila 7. července v londýnském metru a autobusovém nádraží. Výbuchy ochromily celé město. K útoku se přihlásila teroristická skupina údajně spadající pod al-Káidu. Při útoku bylo zabito přes 50 lidí a přes 300 civilistů bylo zraněno. Druhá série útoků se uskutečnila 21. července a naštěstí se obešla bez obětí na životech.

Tragické události v Londýně v červenci 2005 byly, jako všechny teroristické útoky, značně medializované. Fotožurnalistika v tomto případě zažila rozmach tzv. občanského žurnalismu, ke kterému už sice docházelo i 11. září 2001, ale technický pokrok umožnil většímu množství civilistů a hlavně kvalitněji zachycovat dění.³¹

2.1.5 Teroristický útok na maratonu v Bostonu

K útoku došlo 15. dubna 2013 na 117. ročníku maratonu v Bostonu, kterého se účastnilo přes 27 tisíc lidí. Od útoku 11. září 2001 se jednalo o první teroristický útok na území Spojených států amerických. Během 15 vteřin na trati skoro u cíle vybuchly dvě bomby, které usmrtily 3 lidi a 176 zranily. Útočníci byli dva bratři čečenského původu Džochar a Tamerlan Carnajevovi. Totožnost atentátníků policie identifikovala na základě videozáznamů a svědectví z maratonu. Dvojice několik dní po svém útoku zabila člena ostrahy Massachusettského technického institutu a odcizila auto. Na základě toho došlo k policejní honičce, při které byl Tamerlan Carnaev zabit. Druhý z bratrů byl dopaden, po tom, co ho objevil náhodný svědek ukrytého v lodi. Údajně si mladší z bratrů Džochar Carnaev před svým zatčením sám prostřelil hrdlo. S takovýmto zraněním pobývat delší dobu v nemocnici. Dnes je údajně v naprosté izolaci ve vězení. Čeká na soudní proces, jehož datum zatím nebylo stanoveno. V případě, že bude shledán vinným, hrozí mu trest smrti.

2.2 Etika

Etika sama o sobě se zabývá normami lidského chování, rozhodnutími, které osoby činí, a způsoby, jimiž svou volbu odůvodňují. Arno Anzerbacher ve své knize *Úvod do etiky*³² uvádí, že všichni jsme schopni jakéhosi předporozumění mravní skutečnosti, proto

³¹ LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalismu?*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1647-6.

³² ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky*. Praha: Zvon české katolické nakladatelství, 1994. ISBN 80- 7113- 111-3.

automaticky předpokládáme, že toto porozumění máme všichni. Tvrdí také, že máme poměrně konzistentní a shodné vědění o významu mravních skutečností.

V této práci se budu nejvíce zabývat etikou deskriptivní, tedy tou, která popisuje mravní rozhodnutí a hodnoty, které zastává konkrétní společnost, a etikou aplikovanou o které lze zjednodušeně říci, že se jedná o etické zásady určitých profesí a zaměstnání. Thompson aplikovanou etiku popisuje jako tu „... jejíž teorii můžeme vyzkoušet tak, že ji uplatníme v konkrétní situaci, ale i tak, že se podíváme na rozhodnutí, která v konkrétních situacích dělají lidé na základě zdravého rozumu, a ptát se, z jaké teorie etiky vycházejí.“ (Thompson, 2004. s. 13) Ačkoliv mediální profese mají svoje kodexy a normy, jsou „institucionalizované“ mnohem méně než profese právnické nebo například lékařské. To se odvíjí od toho, že naučit se být dobrým a úspěšným novinářem není možné, protože: „Profesionální úspěch zde často závisí na nesčetných výkyvech obecného vkusu nebo na osobních a jedinečných kvalitách, které nelze napodobit či přenést na někoho jiného.“³³

Všechny redakce, ať už ty tištěných médií nebo redakce internetových zpravodajských portálů, nemají jednotné etické normy. Každá redakce má v tomto směru jakousi autonomii a svoje etické kodexy si vytváří sama. „Etické postoje bývají nejasné a často jsou nepřehledné. Podívejte se do kterýchkoliv novin a nejdete směsici fakt, hodnot a argumentů spolu s notnou dávkou fantazie a spekulací, záleží na tom, které noviny si vyberete.“³⁴ Každá redakce se tedy rozhoduje sama za sebe, jaký obrazový materiál zveřejní a bude prezentovat recipientovi. Proto vždy záleží na většinové reakci konzumentů. „Velkým argumentem zůstává fakt, že obecné etické zásady vlastně neexistují. To, co jeden považuje za standardní normu, může jinému připadat nevkusné.“³⁵

Dá se říct, že média aplikují utilitarismus tj. teorii morálky, která je založena na posouzení očekávaných výsledků jednání.³⁶ Podle teorie utilitarismu také můžeme tvrdit, že konzument médií má právo na všechny informace tj. zprávy jak ty dobré tak i ty špatné. „Informace o tom, co se děje jinde – to, čemu říkáme „zprávy“ -, představují především konflikty a násilí.“³⁷ Problém je v tom, že dobrá zpráva nemá takovou zpravodajskou hodnotu, jako ta negativní. Redaktoři od samého začátku logicky předpokládají, že konzumenti médií budou na fotografie z tragických událostí reagovat negativně. Ovšem spolu

³³ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2007. s. 226 ISBN 978-80-7367-338-3.

³⁴ THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s.15 ISBN 80-7178-806-6.

³⁵ JURKOVÁ, Marcela. *Etika novinářské fotografie*. s.l., 1995. s. 9, 133 s. Vedoucí práce Karel Kameník.

³⁶ THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-806-6.

³⁷ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s.21 ISBN 978-80-7432-092-7.

s tím vzniká i riziko, že recipienti postupem času přestanou takovéto snímky vnímat jako apel a naopak si zvyknout, že násilí a tragické události jsou běžnou součástí života (Jurková: 1995). Vzrůstající apatii čtenáře vůči utrpení ve společnosti dokazuje i to, že: „*Publikované obrazové zpravodajství, které by u našich předků vyvolalo zděšení, dnes mnozí vnímají téměř bez emocí.*“³⁸

Preference zveřejňování špatných zpráv se odvíjí i od toho, že negativní událost je většinou nepředvídatelná a neočekávaná. Proto můžou média zkreslovat realitu už jen „... *tím, že pro nedostatečnou zpravodajskou hodnotu dobrých zpráv, budou informovat mnohem více o záporných jevech.*“³⁹ Navíc je pro příjemce snadněji zapamatovatelná zpráva, která ho šokuje nebo překvapí. Média se proto nesnaží vyvažovat zpravodajství pozitivními zprávami. Nezbytnou součástí takovýchto zpráv je samozřejmě i obrazový materiál, který dodá na důvěryhodnosti a lépe přiblíží situaci.

K etickým rozporům ohledně fotografií v médiích většinou dochází právě u katastrofálních a neočekávaných událostí, jako jsou přírodní katastrofy nebo teroristické útoky. Úkolem novinářů je ukázat a popsat situaci, tak jak se stala doopravdy a: „... *mnozí novináři považují zachycení reálného násilí za součást žurnalistického sdělení s tím, že jejich úkolem je informovat a upozornit lidstvo i na negativní stránky života.*“⁴⁰ Proto se častokrát setkáme s účelem šokovat recipienta obrazovým materiálem.

Rozporuplnost v publikování fotografií nastává právě ve chvíli, kdy média uživatelům předkládají snímky, které zobrazují bolest, utrpení, smrt, týrání a krev. Novináři mají za úkol ukazovat realitu a pravdivé informace. Otázkou zůstává, jestli jsou právě takovéto kontroverzní fotografie pro publikum přínosné v tom smyslu, že si o události udělají lepší obraz. Zároveň si musíme uvědomit, že zobrazování násilí v médiích je nejenom kontroverzním tématem, ale také velmi úspěšným výrobkem, který se dobře prodává.

Po druhé světové válce měla společnost dost utrpení a bolesti, proto se fotografové přikláněli k optimismu. Vznikala řada celosvětových fotografických výstav, které ukazovaly lidskost a lásku ve společnosti v dobrém světle. Během dob humanistické fotografie začali fotografové opět ukazovat šokující záběry zobrazující bolest a utrpení. Výrazně medializovanou událostí byla válka ve Vietnamu. Byl to zároveň i první válečný konflikt, který se dostal na televizní obrazovky. Můžeme tvrdit, že právě od této doby dochází

---

³⁸ JURKOVÁ, Marcela. *Etika novinářské fotografie*. s.l., 1995. s. 24, 133 s. Vedoucí práce Karel Kameník.

³⁹ ŠMAUSOVÁ, Veronika. *Obrazové pokrytí tsunami z roku 2004 ve vybraných tištěných médiích - etické normy pro obrazové materiály* [online]. Praha, 2009. s. 15, 118 listů. Vedoucí práce Filip Láb.

⁴⁰ NGUYEN, Thi Phuong Thao. *Fenomén násilí a jeho reprezentace v novinářské fotografii*. Praha, 1997. s. 16, 95 s., 35 fotogr. Vedoucí práce Alena Lábová.

k postupné habitualizaci recipienta, která se stala součástí moderního světa, protože: „*Po skončení těchto válek (Korejské a Vietnamské) nepřišlo období obrazového uklidnění, které by čtenář a divák k relaxaci své psychiky potřebovali, ale naopak násilí bylo v médiích stále stupňováno.*“⁴¹

Mark Reinhard ve své eseji vydané v knize *Ethics and images of pain*⁴² mluví o tom, že předcházení či alespoň zmírnění utrpení, které je způsobeno člověkem, je tou nejzákladnější etickou povinností moderní společnosti. Ovšem jak má člověk zabránit nebo zmírnit něco, co se ho bezprostředně netýká? Jak jsem již psala výše, média jsou přehlcená zprávami pojednávajícími o tragických událostech, které konzumenta nijak neovlivňují. A protože je na takové snímky a informace zvyklý, jeho zájem se zvyšovat nebude. Nikdo nemůže zabránit válce nebo teroristickému útoku. Myslím, že v dnešní době už takhle naivní nejsou ani zarytí pacifisté. Válečné konflikty a přírodní katastrofy byly součástí lidského života už od samého začátku. To, že média budou společnost zahlcovat drastickými fotografiemi obětí na tom, nic nezmění. V určitém bodě pohledu si masová média absolutně neuvědomují fakt, že nejsou pouhými pasivními účastníky incidentů. Napomáhají k rozvoji strachu a chťe, nechtě určitým způsobem napomohla, jak jsem zmiňovala výše, ve 20. století i k rozvoji terorismu. Navíc zobrazováním drastických fotografií obětí bezprostředně zasahují do soukromého života obětí incidentů.

2.2.1 Etika obrazových materiálů

Fotografie se stala součástí sdělovacích prostředků především kvůli své schopnosti zachytit jakýkoliv okamžik nebo skutečnost přesně a za krátkou časovou dobu. A navíc: „*Dala člověku technického věku, který lpí na faktech a jejich racionálním výkladu prostředek, jehož hlavní devizou jsou syrová fakta skutečnosti, oprostěná od svazující subjektivity slovního vyjádření, nabízející, podle dispozic příjemce dostatečně široký prostor pro posouzení významu události a utvoření vlastního názoru.*“⁴³

Žurnalistická fotografie je dokumentární a autentická, proto jí čtenář dává velkou důvěru. Jakákoliv manipulace s obrazovým materiálem je proto za hranicí novinářských etických norem. Kromě těchto výše zmiňovaných vlastností má fotografie ještě jednu – názornost, díky níž je: „*... fotografické zobrazení maximálně dostupné recipientům, protože jeho přijetí, které se uskutečňuje pomocí smyslového vnímání, tedy bezprostředně, vyžaduje*

⁴¹ JURKOVÁ, Marcela. *Etika novinářské fotografie*. s.l., 1995. s. 29, 133 s. Vedoucí práce Karel Kameník.

⁴² GRØNSTAD, Asbjørn a Henrik GUSTAFSSON. *Ethics and images of pain*. London: Routledge, 2012. s. 33 ISBN 978-0-415-89382-4.

⁴³ LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky II: Úvod do teorie žurnalistické fotografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 5 ISBN 80-7066-119-4.

mnohem nižší stupeň připravenosti vnímatele ve srovnání s textem,“⁴⁴ O dostupnosti fotografie pro mnohem větší publikum než psaný text mluví ve své knize *S bolestí druhých před očima* i Susan Sontagová: „*Oproti písemnému líčení – které je složitostí svých myšlenek, odkazů a slovníku uzpůsobeno větší či menší čtenářské obci – disponuje fotografický záznam pouze jediným jazykem a potenciálně bývá určen každému.*“⁴⁵

Kvůli těmto vlastnostem může recipient dosáhnout pocitu, že je přímým účastníkem události a nejenom pozorovatelem. Fotografie sice zachycuje jen okamžik v časoprostoru, ale je poměrně časté, že konzument se nefixuje pouze na jediný moment, ale představuje si, co za události nebo jevy předcházely nebo se udály po okamžiku, který fotografie zachycuje.

„*Etické problémy související s fotožurnalistikou vyplývají z faktu, že prostřednictvím žurnalistické fotografie jsou vyjadřovány a šířeny názory, které mohou, ale také nemusí být společností prospěšné.*“⁴⁶ V důsledku toho jsou stanoveny pravidla a normy pro zobrazování fotografií, které chrání nejenom společenský zájem, ale i samotné fotografy.

S přechodem od analogové fotografie k digitální a s vysokým rozvojem technologických možností, které umožňují s pořízeným snímkem nadále pracovat, se riziko obrovské manipulace s obrazovým materiálem zvyšuje. Různé úpravy a klamy nikdy nebyly záležitostí pouze v novodobé fotožurnalistiky, ale fotografii provázejí od jejího samého začátku. Susan Sontagová v knize *O fotografii* připouští, že: „*Obráz může deformovat: vždy se však předpokládá, že existuje nebo existovalo něco podobného tomu, co je na obrázku.*“⁴⁷ Zároveň fotografii nazývá etikou vidění vyučující nás: „*...novému vizuálnímu kódu, proměňují a rozšiřují naše představy o tom, co je hodno pozornosti a co jsme oprávněni pozorovat.*“⁴⁸ Pravdivost, jako hlavní hodnota obrazového materiálu, však i přes prokazatelné případy manipulace nikdy ohrožena nebyla. Nutno dodat, že ačkoli je dnes možné velice snadno fotografii počítačově upravit a předělat. V mnoha případech je zároveň velice snadné na daný podvod přijít. „*Pokud dnes dojde k fotografickému podvodu, je pravděpodobné, že*

---

⁴⁴ LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky II: Úvod do teorie žurnalistické fotografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 9 ISBN 80-7066-119-4.

⁴⁵ SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima*. Praha, Litomyšl: Paseka, 2011. s. 22 ISBN 978-80-7432-092-7.

⁴⁶ LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky II: Úvod do teorie žurnalistické fotografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 86 ISBN 80-7066-119-4.

⁴⁷ SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii*. Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček - Pasek, 2002. s.11 ISBN 80- 7185-471-9.

⁴⁸ SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii*. Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček - Pasek, 2002. s. 9 ISBN 80- 7185-471-9.

*stejná situace bude zaznamenána několika dalšími zdroji ve své autentické podobě, a tudíž je vysoká pravděpodobnost odhalení takového podvodu.*⁴⁹

K manipulaci s fotografickým materiálem nemusí nutně docházet fotomontáží, retuší nebo inscenací skutečnosti. Manipulací můžeme nazvat i to, jakým způsobem novinář událost nebo jev zachytí. Z jakého úhlu pohledu, co zveřejní a jaké fotografie naopak nevybere. Vždy musíme počítat s tím, že fotografie nemůže být objektivní, i přestože zachycuje realitu tím nejvěrohodnějším způsobem. Ale za každým snímkem stojí subjekt, který zmáčknul spoušť, vybral snímek a byl v daný okamžik na místě. Fotografie tedy zachycuje pouze to, co viděl novinář. Ačkoliv je autentická s událostí nebo jevem, je pouhým odrazem, toho, co viděl a zachytil jeden člověk. Je tedy subjektivního charakteru. A to, i protože: *„Rozhodování o etické hodnotě fotografií je především autorskou záležitostí. Je plně na jeho rozhodnutí, zda eticky sporný záběr zničí nebo se bude snažit uplatnit jej na veřejnosti.*⁵⁰

S nástupem éry digitální fotografie se musely upravit a rozšířit i etické kodexy. Vznikly nové pasáže o postprodukcí snímků tj. o jejich použití po pořízení. Předtím se v zásadě mluvilo jen o procesu fotografování, vztahu mezi fotografem a objektem zobrazení, chováním fotoreportéra, samotných fotografiích a jejich kontextem⁵¹

2.2.2 Etické kodexy novinářů

Jak již jsem zmiňovala v předchozí kapitole, samostatné redakce si samy ustanovují svoje etické kodexy, podle kterých se následně řídí. První etické kodexy novinářů začaly vznikat přibližně ve dvacátých letech 20. století. Jejich forma se redakce od redakce liší. V některých médiích kodexy fungují na bázi jakéhosi doporučení, v jiných jsou součástí pracovní smlouvy. Předpokládá se, že novinář v sobě bude mít nějaké morální cítění. Neznamená to však, že novinář nemusí dodržovat vůbec žádná pravidla. Vše kontroluje Syndikát novinářů, který má svůj etický kodex platící pro všechny žurnalisty, ať už členy syndikátu jsou či nikoliv. Je nutné také dodat, že vzhledem k historickým podmínkám jsou v České republice etické kodexy využívány v mnohem menší míře a mnohem kratší době než v západních státech. Některá média např. televize Nova nebo deník Blesk etické kodexy nemají dodnes. *„Druhým problémem je, že pokud už takový soubor pravidel existuje, bývá skoro výhradně věnován textu a psané žurnalistice. Jakákoliv pravidla vymezující proces fotografování, výběr*

⁴⁹ LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalismu?*. Praha: Karolinum, 2009. s. 44 ISBN 978-80-246-1647-6.

⁵⁰ LÁBOVÁ, Alena. *Základy fotožurnalistiky II: Úvod do teorie žurnalistické fotografie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. s. 94 ISBN 80-7066-119-4.

⁵¹ LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalismu?*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1647-6.

fotografií nebo jejich zpracování, aspekty profese fotografa či obrazového editora v těchto kodexech skoro vždy chybí.“⁵²

2.2.2.1 Etický kodex zpravodajského portálu Aktuálně.cz

Etický kodex Aktuálně.cz neobsahuje žádnou samostatnou pasáž o přebírání, publikování nebo upravování zpravodajských fotografií. Jedinou zmínku o použití obrazového materiálu najdeme v pasáži o vědomém zkreslování informace a to ve znění: „*Každý, kdo je součástí redakce přemýšlí o tom, zda zprávy nezkrsluje i neúmyslným redakčním zásahem, například použitím nevhodného titulku, fotografie, ankety a podobně.*“⁵³

Kodex také nedisponuje žádnou pasáží o etice novinářské práce. V textu je pouze jediný bod, který popisuje zacházení s citlivými informacemi: „*Člen redakce se v každém jednotlivém případě snaží vážít, zda a jak zveřejnit informaci, která může být vnímána citlivě. U všech problematických bodů - ať už je to soukromí osob, možné nepravdivé interpretace informací, pro redakci nečitelný zdroj, údaje které by mohly zasáhnout emoce čtenáře atd. - si tudíž člen naší redakce musí položit otázky: Je zveřejnění té věci účelné? Souvisí nějak se sdělovanou zprávou? Pokud nebude tato část zveřejněna, znamená to, že zpráva bez ní nebude úplná?*“⁵⁴ De facto je tedy zveřejnění citlivé, možná i eticky sporné, informace v rukou pouze jednoho člověka a jeho uvážení.

Plné znění Etického kodexu serveru Aktuálně.cz je umístěno v přílohových materiálech.

2.2.2.2 Etický kodex mediální skupiny MAFRA

Na rozdíl od kodexu Aktuálně.cz etický kodex mediální skupiny MAFRA neobsahuje jedinou zmínku o přebírání, publikování nebo upravování zpravodajských fotografií. Zároveň také nedisponuje žádnou pasáží, která by zmiňovala práci s citlivými informacemi. Pod mediální skupinu MAFRA spadá zpravodajský portál iDnes.cz

Plné znění Etického kodexu novinářů mediální skupiny MAFRA je umístěno v přílohových materiálech.

---

⁵² LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalistiky?*. Praha: Karolinum, 2009. s. 146 ISBN 978-80-246-1647-6.

⁵³ Etický kodex Aktuálně.cz (součástí přílohy)

⁵⁴ Etický kodex Aktuálně.cz

2.2.2.3 Etický kodex vydavatelství Economia

Etický kodex vydavatelství Economia pod které spadá zpravodajský server iHned.cz zmiňuje použití fotografického zpravodajského materiálu v souvislosti s tím, že redaktoři musí přinášet pravdivé a nezkreslené informace, a ani fotografie by neměla informaci dehonestovat.

Pasáž o etice novinářské práce se v kodexu vydavatelství Economia také nevyskytuje. Nejblíže tématu novinářské etiky je bod o respektování soukromí: „*Redaktoři respektují soukromí osob, o nichž přinášejí informace. Veřejně známí lidé požívají menší ochranu soukromí než ostatní občané. Důvodem je zvýšená odpovědnost veřejně známých lidí za jejich jednání vůči společnosti.*“⁵⁵

Plné znění Etického kodexu vydavatelství Economia je umístěno v přílohových materiálech.

2.2.2.4 Etický kodex České televize

Kodex České televize se vztahuje i na zpravodajský web České televize ČT24. Protože se jedná o veřejnoprávní médium, je kodex útvaru nejvíce propracovaný. Celý čl. 17 se věnuje zobrazování násilí. „*Česká televize je povinna sledovat výsledky odborných studií o vlivu zobrazování násilí na veřejnost a bez zbytečného odkladu přizpůsobovat programová rozhodnutí ověřeným závěrům těchto studií.*“⁵⁶

V kodexu České televize se také mluví o tom, že zobrazovat násilí je potřeba k tomu, aby recipient pochopil celou nastalou situaci, ale připouští, že je nutné hledat mezi zobrazovaným materiálem rovnováhu, a to především protože: „*Časté šokování diváků ovšem vede k tomu, že je potřeba prezentovat stále více násilí, aby se dosáhlo původního záměru.*“⁵⁷ Česká televize tedy připouští vliv médií na postupnou habitualizaci konzumenta.

V etickém kodexu je i celá pasáž, která se věnuje jenom zobrazování obětí násilných činů, nehod nebo přírodních pohrom. „*Přestože v odůvodněných případech může mít zařazení záběru do pořadu důležitou vypovídající hodnotu, platí, že detailní záběry na mrtvé, raněné či šokem vyšinutí lidi lze zařadit jen výjimečně na základě souhlasu šéfredaktora příslušné redakce.*“⁵⁸ Kodex odmítá identifikaci žijících obětí závažných násilnických trestních činů, pokud jejich identita již není veřejně známá.

Vzhledem k rozsahu Etického kodexu České televize jsem do přílohového materiálu zahrnula jen čl. 17, který se věnuje zobrazování násilí.

---

⁵⁵ Etický kodex vydavatelství Economia

⁵⁶ Etický kodex České televize

⁵⁷ Etický kodex České televize

⁵⁸ Etický kodex ČT

2.2.2.5 Etický kodex zpravodajského portálu Novinky.cz

Etický kodex serveru Novinky.cz není k dohledání online. Snažila jsem se kontaktovat redakci, avšak neúspěšně. Proto s tímto zpravodajským portálem pracuji, jako kdyby žádným Etickým kodexem redakce nedisponoval.

3. ANALÝZA OBRAZOVÝCH MATERIÁLŮ

Analýze zveřejněného vizuálního zpravodajského materiálu týkající se atentátu na bostonském maratonu v dubnu 2013 se podrobilo pět internetových zpravodajských serverů, a to *Aktuálně.cz*, *iDnes.cz*, *iHned.cz*, *Novinky.cz* a zpravodajský web *ČT24.cz*. Pro vyhledání všech zveřejněných článků a fotografického materiálu na výše zmíněných serverech jsem využila služeb *Newton Media Servis*⁵⁹. V této bakalářské práci jsem se nezabývala fotografiemi, které byly ilustrační, pořízeny jinde než na místě činu, zobrazovaly politiky či oba dva útočníky. Výsledek analýzy vychází čistě jen ze snímků, které zobrazovaly oběti či byly pořízeny bezprostředně po útoku v místě atentátu.

Násilí zobrazené v médiích lze rozlišit na⁶⁰:

1. implicitní – pouze naznačené, které se musí recipient domyslet nebo představit
2. explicitní – předvedené nebo podrobně popsané, zpravidla včetně následků
3. faktické – předváděné např. ve zpravodajství, kde je inspirované skutečnými událostmi
4. fiktivní – předváděné ve smyšlených příbězích např. v akčních či kriminálních filmech

V rámci této bakalářské práce budu v analýze pracovat pouze s dvěma druhy zobrazování násilí v médiích, a to zobrazováním implicitním a explicitním.

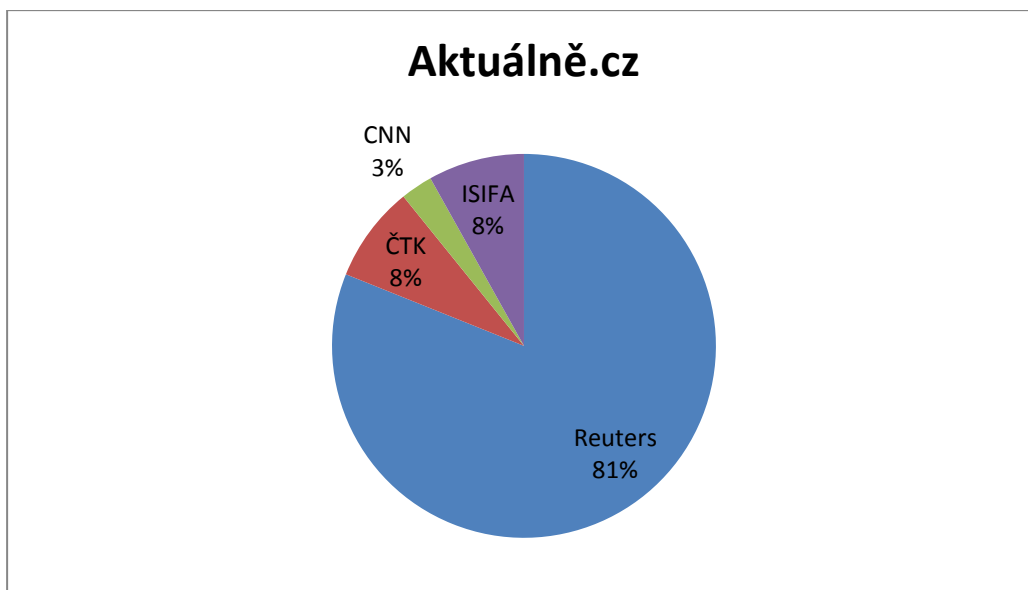
3.1 Analýza zpravodajského portálu *Aktuálně.cz*

Zpravodajský server *Aktuálně.cz* zveřejnil v období od 15. dubna do 30. dubna 2013 celkem 54 článků, které se týkaly atentátu na bostonském maratonu. Spolu se články bylo zveřejněno 36 fotografií z tragické události, z toho na pěti byly přímo zveřejněné oběti. Fotografie jsou převzaty od agentur Reuters, ISIFA a ČTK a jeden snímek je převzat od CNN. Procentuální poměr agentur, ze kterých server přebíral snímky je zveřejněn v grafu č. 1.

---

⁵⁹ mediasearch.newtonmedia.cz

⁶⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-697-7.

graf č. 1

Nejvíce zneklidňující fotografií je snímek křičícího zkrvaveného muže, kterého na invalidním vozíku odváží zdravotnický personál (obr.1). Jedná se o explicitní zobrazování násilí médií. Jak je uvedeno v citaci⁶¹ z Etického kodexu Aktuálně.cz je člen redakce povinen před zveřejněním citlivé informace zvážit některé aspekty, a to například, zda zpráva (v tomto případě obrazový materiál) neporušuje soukromí osob, zda může zasáhnout emoce čtenáře a zda by zpráva bez této citlivé informace utrpěla na své hodnotě a relevantnosti. Dovolila bych si tvrdit, že zveřejněním této fotografie porušila redakce Aktuálně.cz svůj etický kodex.

Tento snímek zasahuje do soukromí vyfotografované oběti a nepodává relevantní a objektivní informaci o celkové situaci po atentátu. Oběti tragických událostí takovýmto způsobem ztrácejí svůj anonymitu, která by měla být za každou cenu zachována. Navíc pokud by nedošlo k zveřejnění tohoto snímku na celkovém dojmu a pravdivosti tragické události by se nic nezměnilo. Snímek doprovází popisek: „*Zdravotníci odvázejí na vozíku zraněného muže.*“⁶²

⁶¹ kapitola III. 2.2.1 Etický kodex Aktuálně.cz str. 14

obr. č. 1

Obrázek č. 1 bych chtěla srovnat s obrázkem č. 2, na kterém je také zobrazený zraněný muž s lidmi, kteří ho ošetřují. V tomto případě není jednoznačné, zda se jedná o implicitní či explicitní zobrazování násilí, protože zranění oběti na snímku není vidět. Z fotografie je recipientovi jasné, že oběť má zraněnou končetinu, ale není jasná závažnost zranění. Rozdíl mezi těmito dvěma snímky je markantní, ačkoliv si jsou tím, co je na nich zobrazeno velice podobné. Jak již bylo zmíněno na obrázku č. 2, není vidět zranění oběti. To je jeden z nejdůležitějších rozdílů. Čtenář pozná, že oběť má zraněnou končetinu, ale nevidí krev. Oběť na obrázku působí klidně, ve tváři nemá žádné emoce. Navíc obličej oběti na tomto snímku na první pohled nepřitáhne čtenářovi oči. Taky se v tomto případě jedná o porušení soukromí, ale fotografie č. 2 má větší vypovídající hodnotu než snímek č. 1 i díky popisku, který ji doprovází: „*Exploze nastaly ve tři čtvrtě na tři odpoledne východoamerického času a dělilo je patnáct vteřin. Bomby explodovaly na chodníku vedle cílového prostoru závodu zhruba dvě hodiny poté, co doběhl vítěz, ale v době, kdy řada závodníků teprve k cíli mířila.*“⁶³

⁶³ Smrt na maratonu, útoky v Bostonu šokovaly svět [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/exploze-maraton-boston-smrt/r~i:gallery:30437/r~i:photo:544360/>

obr. č. 2

Server Aktuálně.cz zveřejnil i snímek oběti, který není v rozporu s žádnou etickou normou týkající se zobrazování násilí. Jedná se o snímek (obr. č. 3) evidentně zraněné ženy, ovšem zranění není vidět, stejně tak jako i tvář oběti. V tomto případě se jedná o implicitní zobrazení násilí. Fotografie je doplněná popiskem: „Zraněná žena leží na chodníku po bombovém útoku nedaleko cílového prostoru.“⁶⁴

obr. č. 3

Redakce Aktuálně.cz zveřejnila fotografii obětí atentátu hned u epicentra bezprostředně pár vteřin po výbuchu. Na snímku je největší koncentrace zraněných a krve, i

⁶⁴ Smrt na maratonu, útoky v Bostonu šokovaly svět [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/exploze-maraton-boston-smrt/r~i:gallery:30437/r~i:photo:544348/>

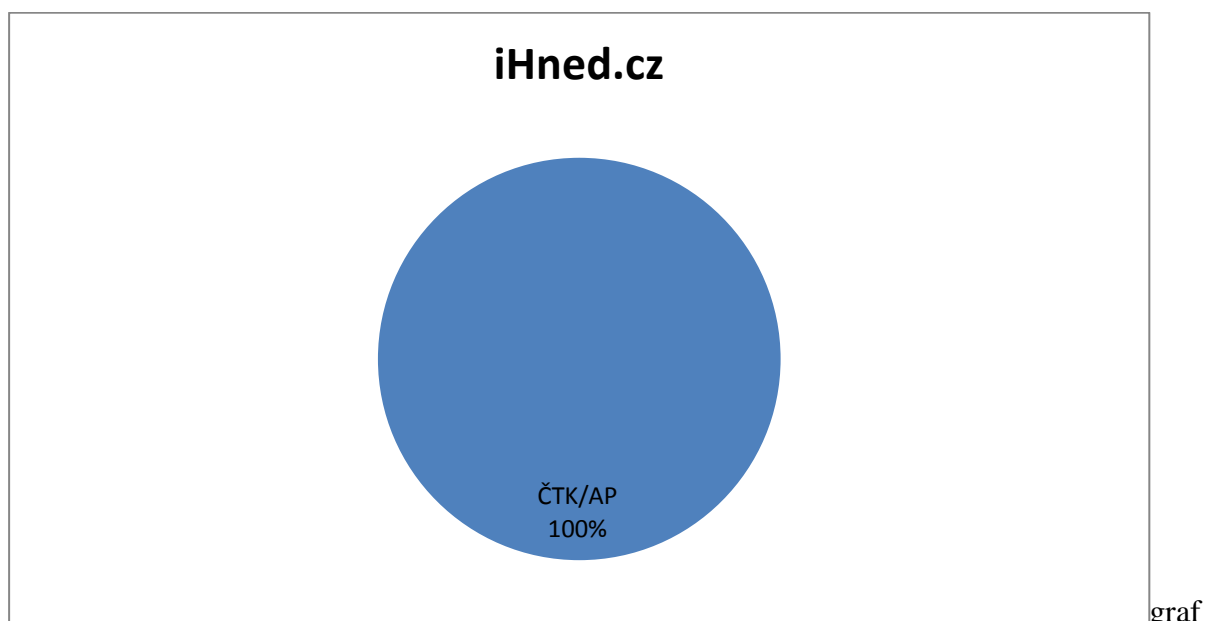

přesto však snímek nepůsobí tak znepokojivě jako fotografie křičícího muže (obr. č. 1). Důvody jsou tyto – vzhledem k vyššímu počtu obětí na snímku a praktické neschopnosti rozeznat tváře zraněných, nedochází ke ztrátě anonymity a narušení soukromí a zároveň snímek přináší recipientovi výrazně lepší náhled na celou situaci, protože zachycuje větší prostor. Popisek u této fotografie je následující: „*Místo výbuchu nabídlo bezprostředně po explozi děsivý pohled. Všude byly rozseté trosky, krev, kolem se nesl bolestný nářek zraněných.*“⁶⁵

Zpravodajský portál nezveřejnil ani jednu fotografii zesnulých obětí atentátu.

3.2 Analýza zpravodajského portálu iHned.cz

Zpravodajský server iHned.cz zveřejnil ve zkoumaném období tj. od 15. dubna do 30. dubna 2013 celkem 33 článků týkajících se atentátu na maratónu v Bostonu. Spolu s nimi bylo publikováno i 19 fotografií pořízených po výbuchu, z toho pět zachycovalo oběti atentátu. Snímky byly převzaty od agentur ČTK a AP (graf č. 2).

č. 2

Součástí Etického kodexu vydavatelství Economie je uvedená pasáž o ochraně soukromí občanů, i přesto došlo při publikování některých fotografií k jejímu porušení. Zpravodajský portál iHned.cz zveřejnil fotografii zachycující muže, kterému exploze utrhly končetiny a zdravotní personál ho veze na invalidním vozíku. (obr. č. 4). Redakce portálu před publikováním fotografií ořízla, aby zranění nebylo součástí snímku. Pokud by tak neučinila, jednalo by se o opravdu kompromitující fotografický materiál, který by dle mého názoru,

⁶⁵ *Smrt na maratónu, útoky v Bostonu šokovaly svět* [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/exploze-maraton-boston-smrt/r~i:gallery:30437/r~i:photo:544441/>

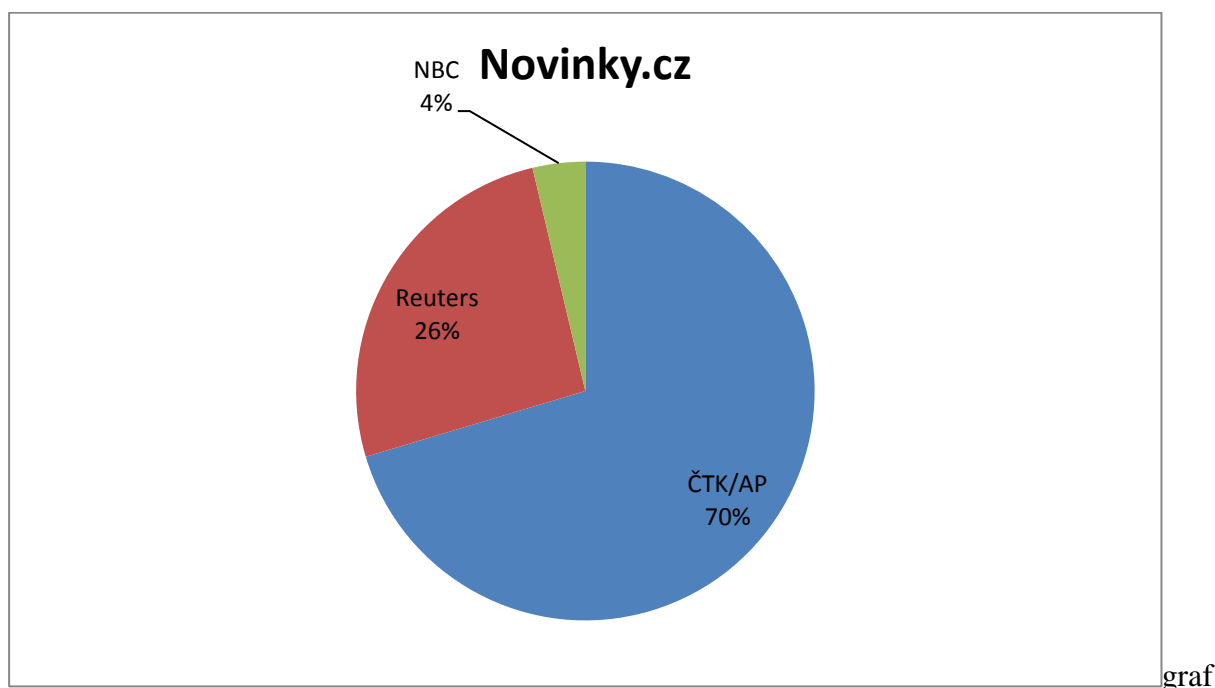
neměl být publikovaný v žádném médiu. Ovšem i přesto redakce porušila respektování soukromí oběti. V tomto případě se, kvůli oříznutí snímku, jedná o implicitní zobrazování násilí.

obr. č. 4

3.3 Analýza zpravodajského portálu Novinky.cz

Zpravodajský server Novinky.cz během zkoumaného období zveřejnil celkem 58 článků o útoku v Bostonu. Zpravodajský fotografický materiál přebíral od agentur ČTK, AP, Reuters a televizní a rozhlasové společnosti NBC⁶⁶. Procentuální zastoupení publikovaných snímků podle agentur je zobrazeno v grafu č. 3.

č. 3

⁶⁶ <http://www.nbc.com/>

Celkem bylo publikováno 27 fotografií, z nichž na šesti byly zachyceny zraněné oběti. Zároveň zpravodajský server nejvíce ze všech zkoumaných serverů odkazoval na videa z atentátu. Členové redakce Novinky.cz zveřejnili fotografie všech zesnulých obětí atentátu.

V jednom článku z 16. 4. 2013 „*V Bostonu identifikovali druhou oběť útoku, na maratón se šla podívat s přítelem*“⁶⁷ a ve dvou ze 17.4 2013 „*Třetí oběť atentátu je čínská studentka*“⁶⁸ a „*Vyšetřovatelé mají podezřelého z útoku v Bostonu, našli ho na záběrech kamer*“⁶⁹ zveřejnila redakce fotografie zesnulých obětí – Marin Richard, Krystle Cambellová a Lingzi Luová (obr. č. 5). Ačkoliv se nejedná o tragickou událost, která se odehrála na území České republiky a proto je velice nepravděpodobné, že by zveřejněné fotografie zesnulých zasáhly zdejší společnost či pozůstalé po obětech, došlo však v tomto případě k překročení tzv. náhubkového zákona,⁷⁰ který omezuje zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti obětí trestných činů. Je jasné, že americké zákony jsou v tomto směru, tedy v zobrazování obětí, jiné než ty, které platí v České republice. Ale nevidím jeden jediný důvod, proč by média měla zveřejňovat fotografie zesnulých obětí trestných činů za jakýchkoliv okolností.

obr. č. 5

⁶⁷ *V Bostonu identifikovali druhou oběť útoku, na maratón se šla podívat s přítelem* [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299287-v-bostonu-identifikovali-druhou-obet-utoku-na-maraton-se-sla-podivat-s-pritelem.html>

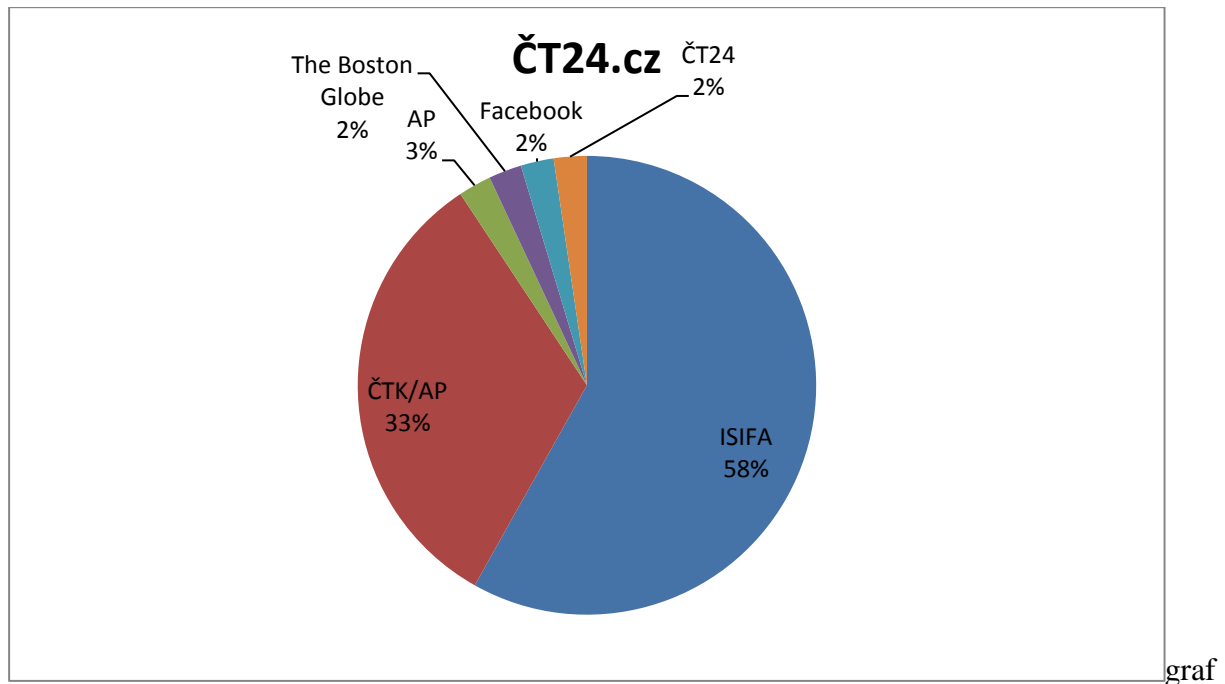
⁶⁸ *Třetí oběť atentátu v Bostonu je čínská studentka* [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299290-treti-obeti-atentatu-v-bostonu-je-cinska-studentka.html>

⁶⁹ *Vyšetřovatelé mají podezřelého z útoků v Bostonu, našli ho na záběrech kamer* [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299401-vysetrovatele-maji-podezreleho-z-utoku-v-bostonu-nasli-ho-na-zaberech-kamer.html>

⁷⁰ Obecná ustanovení § 8. In: *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním*. 2014. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/

3.4 Analýza zpravodajského portálu ČT24.cz

Ve zkoumaném období zpravodajský web České televize ČT24.cz zveřejnil celkem 40 článků a 45 fotografií zachycujících útok na maratonu v Bostonu. Z toho sedm fotografií zachycovalo oběti tohoto útoku. Fotografie web přebíral od agentur ISIFA, AP, ČTK, jednu fotografii převzal ze sociální sítě Facebook a jednu ze zpravodajského serveru The Boston Globe. Graf č. 4 ukazuje procentuální výsledek přebírání fotografií ze zdrojů.

č. 4

Ve dnech 15. dubna 2013 a 16. dubna 2013 zpravodajský server ČT24 publikoval fotografie obětí, na kterých oběti nelze identifikovat. Na obr. č. 6 vidíme zraněného zkrvaveného muže, ale nevidíme mu přímo do obličeje. Na dalším snímku (obr. č. 7) vidíme zraněnou ženu, kterou odváží na zdravotnický personál. Tváře zdravotníků jsou ostré, obličej zraněné ženy je však rozmazán, aby nedošlo k identifikaci oběti. Na následujícím snímku (obr. č. 8) vidíme zraněného muže, kterého nejspíš zdravotníci již v rámci možnosti ošetřili a čekají na jeho odvoz do nemocnice. Na fotografii je vidět mužovo zranění, ovšem jeho obličej je zakryt zdravotníkem. Jedná se o explicitní zobrazení násilí, ovšem s naprostou ochranou soukromí oběti.

Od 17. dubna začal server zveřejňovat fotografie obětí, kde nijak jejich identitu nechránil (obr. č. 9, 10, 11). Na jednu stranu pokud by tak činil, byl by tento čin absurdní vzhledem k tomu, že média vesměs zveřejňovala stejné snímky. Na stranu druhou se opět jedná o překročení mezí.

obr. č. 6

obr. č. 7

obr. č. 8

obr. č. 9

obr. č. 10

obr. č. 11

V článku z 16. dubna 2013 „Obama k Bostonu: Je to zbabělý a odporný teroristický čin“ byla zveřejněna fotografie zesnulé oběti – osmiletého chlapce Martina Richarda (obr. č. 12). Trestní řád nakazuje v §8b že: „ ... je třeba zvlášť dbát na ochranu zájmu osoby mladší 18 let.“⁷¹ Informace o mrtvých se smí zveřejnit pouze v případech, že k tomu svolili příslušníci rodiny či v případě dítěte zákonný zástupce. V zájmu mé práce se nedá zjistit, zda pozůstali

⁷¹ Obecná ustanovení § 8. In: *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním*. 2014. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/

po nezletilé oběti zveřejnění jeho fotografie dovolili či nikoliv. Ovšem přijde mi naprosto zbytečné pro tuzemské publikum zveřejňovat obličej chlapce, který při útoku na maratónu přišel o život.

Více v rozporu s etickými normami mi přijde fotografie zveřejněná 17. dubna 2013 v článku „*Policie má video s možným pachatelem útoku v Bostonu*“, ve kterém byla opět publikována fotografie zesnulého chlapce (obr. č. 13). Na snímku oběť drží plakát, který vyzývá k ukončení násilí. V článku je za zdroj fotografie označen Facebook, snímek prý umístila na svůj profil přítelkyně učitelky zesnulého chlapce. Ve zprávě je uvedeno, že učitelka chlapce to dovolila. Ovšem nejedná se o příslušníka rodiny ani jeho zákonného zástupce, ani se nejedná o fotografii, která by byla nezbytně ve veřejném zájmu. Fotografie tlačí na city recipientů, proto bych ji v žádném případě neoznačila za nutně publikovatelný materiál.

obr. č. 12

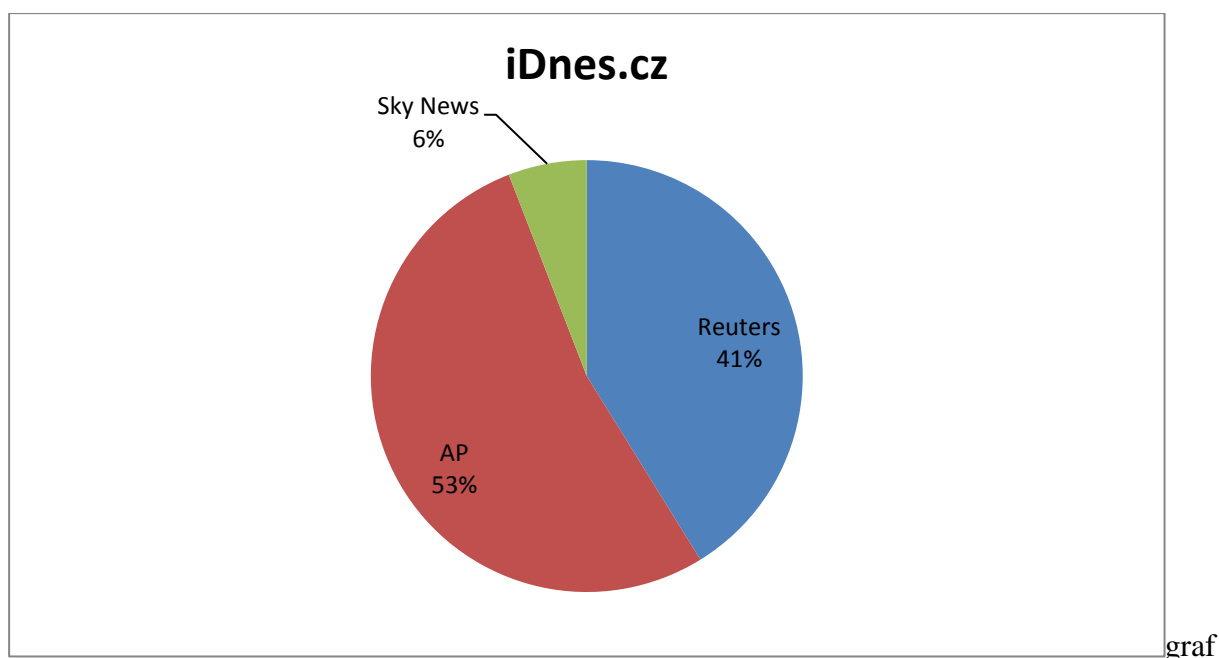
obr. č. 13

3.5 Analýza zpravodajského portálu iDnes.cz

Ve zkoumaném období zveřejnil portál iDnes.cz celkem 41 článků týkajících se atentátu na maratónu v Bostonu. Spolu s nimi zveřejnil 34 snímků vyfotografovaných hned po útoku, z nichž na deseti byly zachyceny oběti atentátu. Publikovaný fotografický materiál pocházel z agentur Reuters a AP a ze zpravodajského webu Sky News⁷². Procentuální výsledky jsou zveřejněny v grafu č. 5.

---

⁷² <http://news.sky.com/>

č. 5

Zpravodajský portál iDnes.cz byl jediným serverem, který upozornil svoje čtenáře na drastičnost fotografií, které publikoval. Součástí článku z 15. dubna 2013 „USA jsou na nohou, kvůli Bostonu zvýšily bezpečnost i ve Washingtonu“ byla i fotogalerie o 26 snímcích, které předcházelo upozornění: „Fotogalerie obsahuje drastické záběry“⁷³. Její součástí byla fotografie muže bez končetin na invalidním vozíku (obr. č. 14) bez jakýchkoli úprav a oříznutí doplněná popiskem: „Podle organizátorů na místě explodovaly nálože, které řadě lidí utrhalý končetiny“. Jak jsme uváděla výše⁷⁴, je dle mého názoru taková fotografie nepublikovatelná za žádných okolností. Jedná se o explicitní zobrazování násilí médii, které v tomto případě rozhodně nutné nebylo. Tento snímek se stal součástí fotogalerie i následující den, tedy 16. dubna 2013, konkrétně u článku: „Utrhané končetiny, krev a panika. Svědci popisují bostonské exploze“⁷⁵, ovšem tentokrát v cenzurované formě. Nohy oběti byly rozostřeny, aby zranění nebylo viditelné do detailů. Bez varování před drastickými fotografiemi redakce tuto fotografii necenzurovanou nepublikovala.

⁷³ USA jsou na nohou, kvůli Bostonu zvýšily bezpečnost i ve Washingtonu [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zahranicni&c=A130415_230016_zahranicni_hro

⁷⁴ IV. 2 Analýza iHned.cz

⁷⁵ Utrhané končetiny, krev a panika. Svědci popisují bostonské exploze [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/svedci-bostonskych-explozi-dpt-zahranicni.aspx?c=A130415_234720_zahranicni_ert

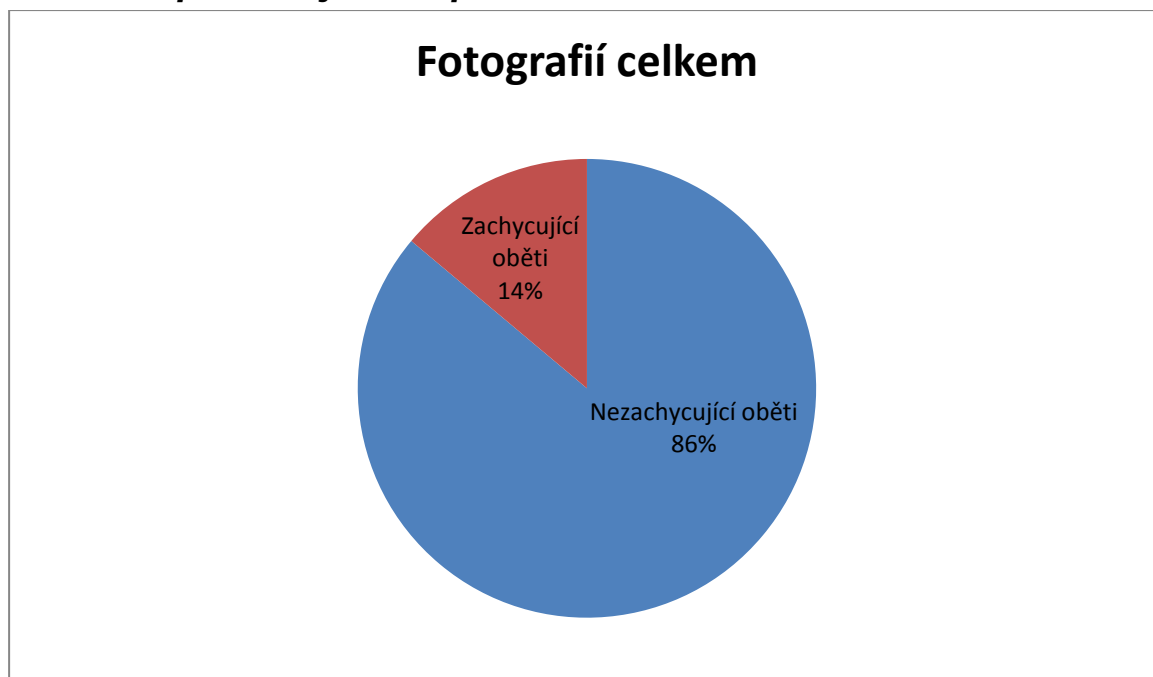
obr. č. 14

Server iDnes.cz publikoval i fotografie všech tří obětí, kteří přišli při atentátu o život. Jak jsem již uváděla v předchozích analýzách jiných portálů, jsou tyto fotografie pro recipienty naprosto zbytečné. Nevypovídají nic o situaci, pouze dávají obětem tváře a tlačí na city čtenářů.

4. SROVNÁNÍ ZPRAVODAJSKÝCH PORTÁLŮ

Hned na začátku bych chtěla na několika grafech ukázat, v jakém procentuálním poměru byly zveřejňované drastické nebo z etického hlediska nevhodné k publikaci fotografie vůči těm, které se nedají označit za problematické. Následně bych pomocí grafů došla k tomu, jaký ze zpravodajských portálů nejvíce zobrazoval etické sporné snímky.

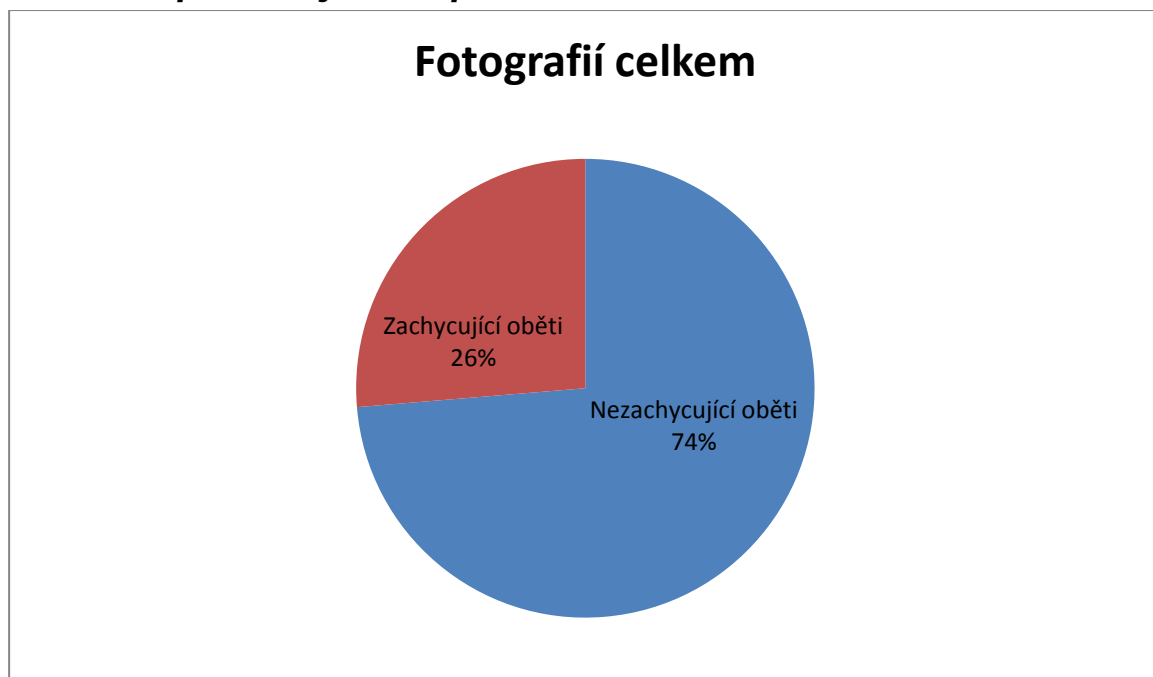
4.1 Graf zpravodajského portálu Aktuálně.cz

graf č. 6

Z celkového počtu 36 fotografií zveřejnil zpravodajský server Aktuálně.cz celkem 14 % snímků, které byly drastického rázu. Oproti ostatním zpravodajským portálům zkoumaným v této práci, však web nezveřejnil ani jednu fotografii zesnulých obětí.

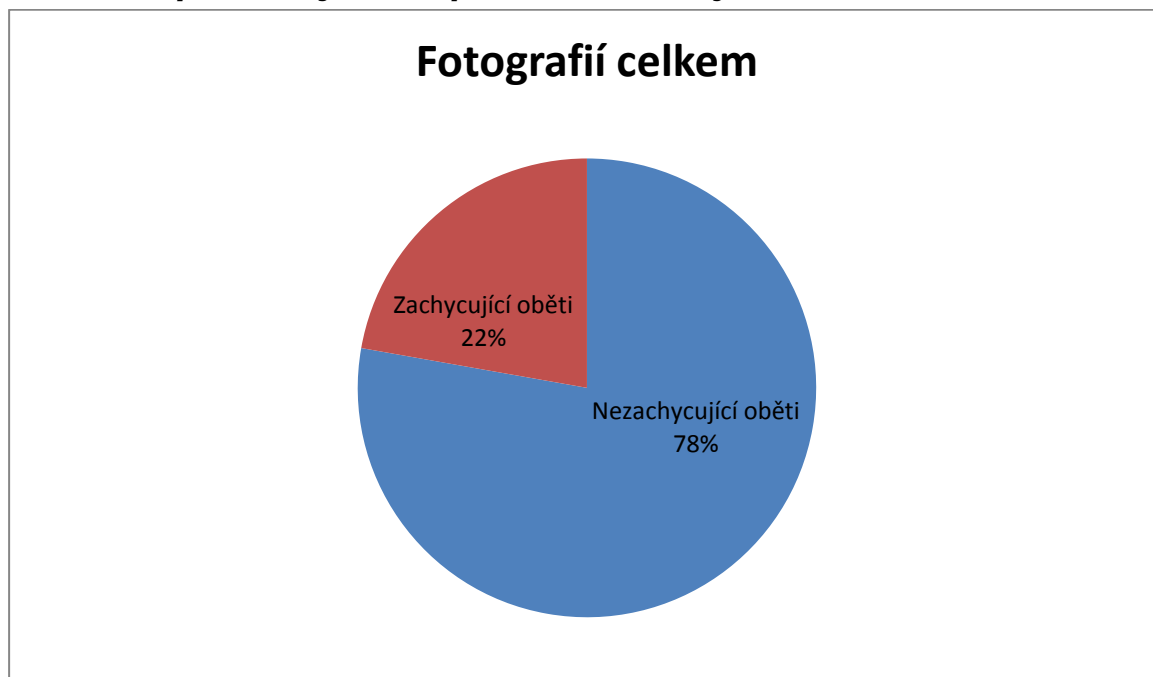
4.2 Graf zpravodajského portálu iHned.cz

graf č. 7

Zpravodajský portál iHned.cz zveřejnil nejméně fotografií týkajících se atentátu na bostonském maratónu, ze všech zkoumaných médií v této práci. Ze všech 19 snímků, které byly publikovány, 28 % snímků zachycovalo oběti atentátu.

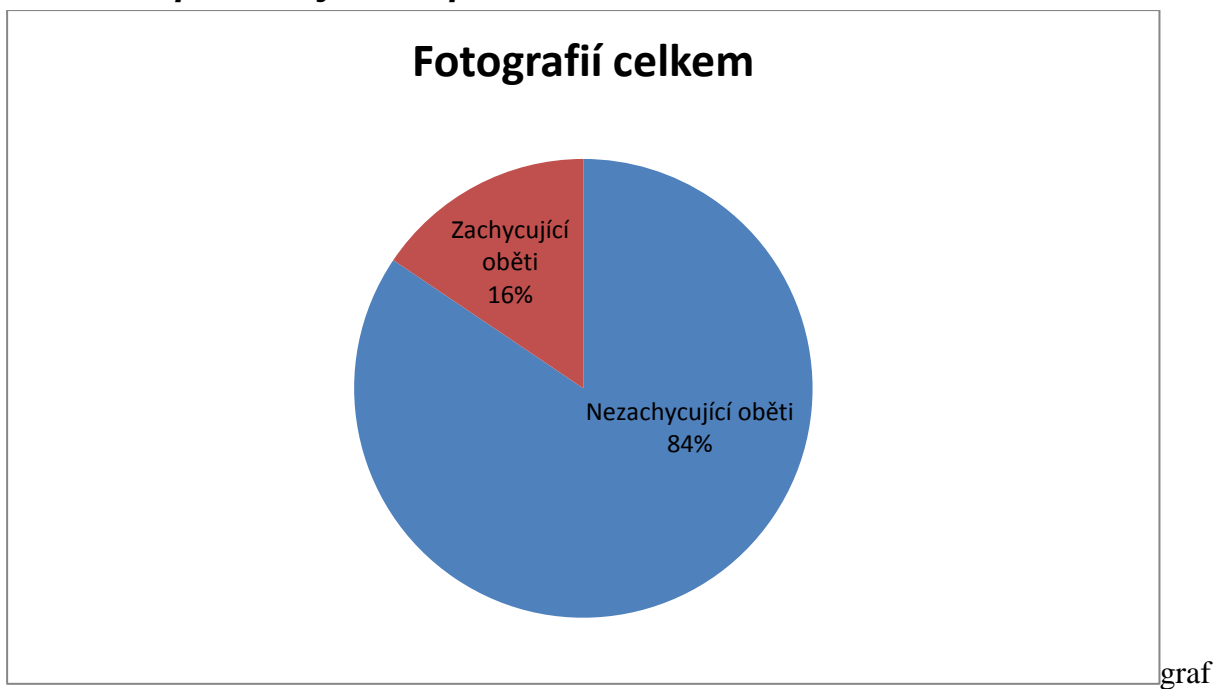
4.3 Graf zpravodajského portálu Novinky.cz

graf č. 8

Z celkového počtu publikovaných fotografií serverem Novinky.cz 13 % snímků zobrazovalo oběti maratónu. Portál navíc zveřejnil fotografie všech tří zesnulých obětí.

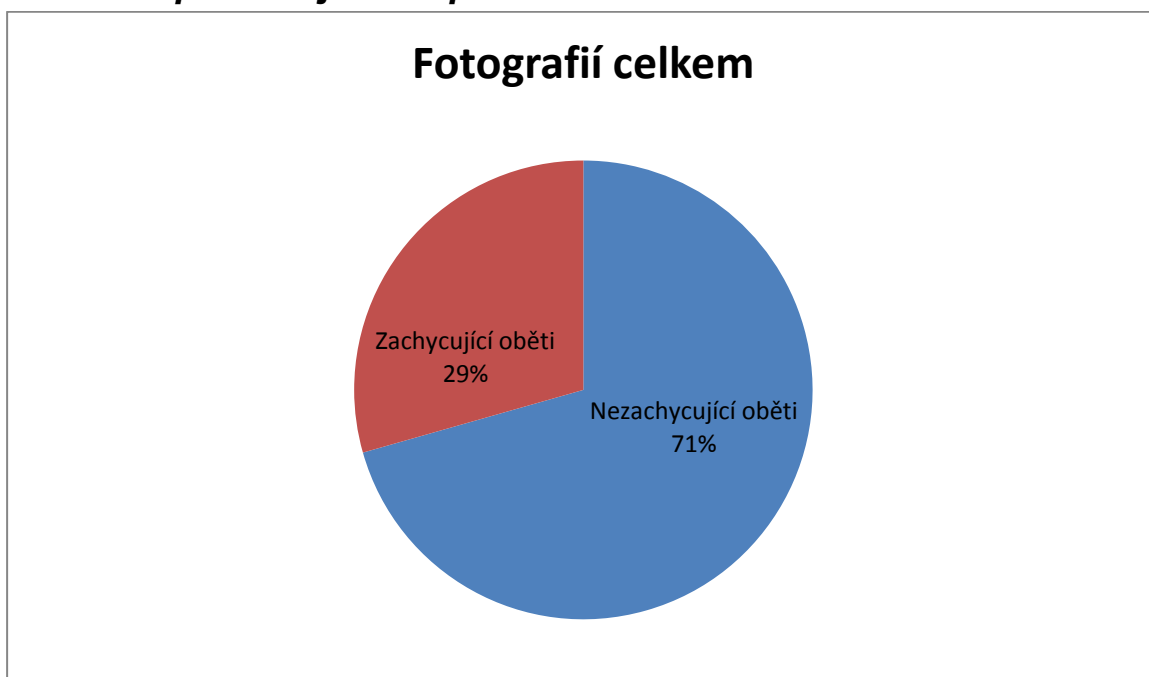
4.4 Graf zpravodajského portálu ČT24.cz

č. 9

Celkem 16 % ze všech fotografií, které publikoval zpravodajský web České televize ČT24.cz, zachycovaly oběti atentátu na maratónu v Bostonu.

4.5 Graf zpravodajského portálu iDnes.cz

graf č. 10

Celkem 29 % fotografií z počtu 34 publikovaných zpravodajským serverem iDnes.cz zobrazovaly oběti útoku. Tento internetový portál v poměru s celkovým počtem publikovaných snímků, zveřejnil nejvíce diskutabilního fotografického materiálu.

4.6 Srovnání grafů všech zpravodajských portálů

Z grafů č. 6 až 10 je patrné, že nejvíce fotografií, které zobrazovaly oběti maratonu ve vztahu k celkovému počtu publikovaných fotografií z tragické události, zveřejnil zpravodajský server iDnes.cz. Jak jsem již zmiňovala v kapitole IV. 4. 5, portál iDnes.cz publikovali nejvíce drastické fotografie, před kterými ale čtenáře předem varoval. Nemění to však absolutně nic na výsledku mé analýzy. Zpravodajský web iDnes.cz se pravděpodobně nejvíce, ze všech zkoumaných internetových serveru, snažil recipienta zaujmout a šokovat zveřejňovaným fotografickým materiálem. Ve svém etickém kodexu nemá redakce o zacházení s citlivými informacemi zmínku, proto nelze tvrdit, že překročila jakoukoliv redakční normu či ustanovení.

Nejlépe podle grafů v analýze dopadl server Novinky.cz. Fotografický materiál publikovaný tímto serverem nebyl ve srovnání s ostatními weby výrazně drastického rázu, ovšem redakce zveřejnila fotografie všech tří zesnulých obětí atentátu i se jmény.

Všechny zkoumané zpravodajské portály zveřejňovaly převážně stejné či velice podobné fotografie. Ale například fotografie zraněného muže bez končetin (obr. č. 3) ukázal, jak jednotlivé redakce pracují s takovýmto typem fotografií. Každý ze zkoumaných zpravodajských serverů porušil etické normy. Všechny weby nedodržely zachování anonymity obětí.

Závěr

Cílem práce bylo ukázat, že zpravodajské weby ukazují drastický a neetický fotografický materiál, kvůli kterému postupně dochází k habitualizaci recipienta. Je otázkou, zda by takovéto fotografie byly prezentovány stejným způsobem, pokud by k atentátu došlo na území České republiky. Myslím si, že pokud by se tak stalo, všechny zkoumané zpravodajské portály by hrubě překročily zákon a byly by pokutovány. V takovém případě, by i samotné snímky více působily na psychiku recipienta zpráv i oběti atentátu.

Pokud nechceme, aby došlo k úplnému otupění společnosti k drastickým záběrům a jejich intenzita a povaha, by se jenom zvyšovala, měly by se ustanovit přísnější normy omezující publikování snímků takového charakteru, které by platily pro všechny redakce. Jednalo by se o cenzuru, která by omezovala autonomii médií, ale nemyslím si, že by narušila svobodu slova. Ráda bych, stejně jako Susan Sontagová, přirovnala snímky zachycující násilí k pornografii, která je materiálem zakázaným. Proč by nemohly platit podobná pravidla pro publikování drastických snímků stejně jako pro publikování pornografického materiálu? Fotografické materiály, jak zpravodajského rázu zobrazující násilí, tak i ty pornografické, ukazují dva extrémy. Jedny jsou zaměřeny na utrpení, druhé zobrazují rozkoš. Oboje v extrémní míře přitažlivou pro lidskou bytost. Neměly by se tedy tyto materiály posuzovat stejně?

Summary

The goal of the diploma thesis was to show and prove that media publishes painful photography material, which causes the numbness of the media consumers. The question is if the Czech media published the same photography if the terrorist attack happened in the Czech Republic. I think that if they do, they will coarsely break the law. Also in that case the photography will have more negative effect at the media consumers. At this point if we don't want to deepen the numbness of readers, it is necessary to improve the standard specifications about the publishing the photography, which shows as the victims of the criminal act.

Použitá literatura

- ANZENBACHER, Arno. *Úvod do etiky* (Praha : Academia, 1994), 292 s.
- BONANATE, Luigi. *Mezinárodní terorismu.* (Praha : Columbus s.r.o. 1997), 190 s.
- GRØNSTAD, Asbjørn a Henrik GUSTAFSSON. *Ethics and images of pain* (New York; London: Routledge, 2012), 262 s.
- HURNÍK, Zdeněk a Petr TŮMA. *Světový terorismus: encyklopedie* (Praha: Svojtka & Co., 2001), 536 s.
- JIRÁK Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost* (Praha : Portál s.r.o., 2003) 207 s.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média.* (Praha: Portál, 2009), 416 s.
- JURKOVÁ, Marcela. Diplomová práce *Etika novinářské fotografie a její vliv na vnímání čtenáře* (Praha, FSV UK, 1995), 133 s.
- LÁBOVÁ Alena a Filip LÁB. *Soumrak fotožurnalistiky?* (Praha : Nakladatelství Karolinum, 2009), 155 s.
- LÁBOVÁ Alena. *Základy fotožurnalistiky II – Úvod do teorie žurnalistické fotografie* (Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1990) 197 s.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha : Portál, 2007), 447 str.
- MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie* (Praha : Mladá fronta, 1986), 269 s.
- NGUYEN, Thi Phuong Thao. Diplomová práce. *Fenomén násilí a jeho prezentace v novinářské fotografii.* (Praha, FSV UK 1997), 95 s.
- PÁNSKÝ, Miroslav. Diplomová práce. *Brzezinski, Chromsky, Kagan - o americké zahraniční politice* [online]. (Brno, Masaryková univerzita, Katedra občanské výchovy, 2010)
- SONTAGOVÁ, Susan. *O fotografii* (Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček – Pasek, 2002, 184 s.
- SONTAGOVÁ, Susan. *S bolestí druhých před očima* (Praha, Litomyšl: Paseka, 2011), 120 s.
- STRMISKA, Maxmilián. *Terorismus a demokracie* (Brno : Masaryková univerzita 2001), 103 s.
- ŠMAUSOVÁ, Veronika. Diplomová práce. *Obrazové pokrytí tsunami z roku 2004 ve vybraných tištěných médiích - etické normy pro obrazové materiály* [online]. (Praha, FSV UK, 2009), 118 s.
- THOMPSON, Mel. *Přehled etiky* (Praha : Portál s.r.o., 2004) 167 s.
- TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií* (Praha: Portál, 2010), 296 s.

VOPĚNKOVÁ, Adéla. Diplomová práce. *Obraz terorismu v tištěných médiích*. (Praha, FSV UK, 2007), 76 s.

Internetové odkazy

Smrt na maratonu, útoky v Bostonu šokovaly svět [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/exploze-maraton-boston-smrt/r~i:gallery:30437/r~i:photo:544360/>

V Bostonu identifikovali druhou oběť útoku, na maratón se šla podívat s přítelem [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299287-v-bostonu-identifikovali-druhou-obet-utoku-na-maraton-se-sla-podivat-s-pritelem.html>

Třetí obětí atentátu v Bostonu je čínská studentka [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299290-treti-obeti-atentatu-v-bostonu-je-cinska-studentka.html>

Vyšetřovatelé mají podezřelého z útoku v Bostonu, našli ho na záběrech kamer [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/299401-vysetrovatele-maji-podezreleho-z-utoku-v-bostonu-nasli-ho-na-zaberech-kamer.html>

Obecná ustanovení § 8. In: *Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním*. 2014. Dostupné z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/

USA jsou na nohou, kvůli Bostonu zvýšily bezpečnost i ve Washingtonu [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zahranicni&c=A130415_230016_zahranicni_hro

Utrhané končetiny, krev a panika. Svědci popisují bostonské exploze [online]. 2013 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/svedci-bostonskych-explozi-dpt-/zahranicni.aspx?c=A130415_234720_zahranicni_ert

Kodexy

Kodex zpravodajského portálu Aktuálně.cz. Dostupný na: <http://www.aktualne.cz/eticky-kodex/>

Kodex zpravodajského portálu iHned.cz. Dostupný na: <http://economia.ihned.cz/403/1109/file/>

Kodex zpravodajského portálu iDnes.cz. Dostupný na: https://www.mfdnes.cz/sites/default/files/obrazky/u42/mf_dnes/eticky_kodex_mafra_2014.pdf

Kodex zpravodajského portálu ČT24.cz. Dostupný na: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Etický kodex zpravodajského portálu Aktuálně.cz

Příloha č. 2: Etický kodex zpravodajského portálu iDnes.cz, mediální skupina MAFRA

Příloha č. 3: Etický kodex zpravodajského portálu iHned.cz, vydavatelství Economia

Příloha č. 4: Etický kodex zpravodajského portálu ČT24.cz, čl. 17 Etického kodexu České televize

Příloha č. 5: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu Aktualně.cz

Příloha č. 6: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu iHned.cz

Příloha č. 7: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu ČT24.cz

Příloha č. 8: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu Novinky.cz

Příloha č. 9: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu iDnes.cz

Příloha č. 10: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu Aktuálně.cz

Příloha č. 11: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu iHned.cz

Příloha č. 12: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu ČT24.cz

Příloha č. 13: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu Novinky.cz

Příloha č. 14: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu iDnes.cz

Přílohy

Příloha č. 1: Etický kodex zpravodajského portálu Aktuálně.cz (text)

Odpovědnost vůči firmě

Etický kodex divize Obsahové služby se snaží postihnout vztah mateřské společnosti Centrum Holdings a její obsahové divize, která vznikla proto, aby dodávala a šířila informace zpravodajské a publicistické povahy.

Kodex jako firemní dokument stojí vedle obecně platných pracovně-právních předpisů a pro každého ze zaměstnanců firmy, divize OS i externích spolupracovníků je základním popisem etických norem, na jejichž respektování stojí firemní filozofie společnosti Centrum Holdings. Každý ze zaměstnanců a externích spolupracovníků divize OS si je přitom vědom, že respektování etického rozměru práce, a tedy jeho vlastní dobré jméno, je důležité pro vnímání serióznosti deníku Aktuálně.cz a dalších značek, které divize produkuje.

Ostatní zaměstnanci společnosti Centrum Holdings ve vztahu k obsahové divizi tato pravidla respektují rovněž a nesmí je obcházet s vědomím, že dodržování redakčního kodexu OS je předpokladem společenského a ekonomického úspěchu celé firmy.

Každý ze zaměstnanců a spolupracovníků divize OS se na druhé straně zavazuje chránit hodnoty, duševní vlastnictví a know-how mateřské společnosti i všech jejích částí.

Odpovědnost vůči čtenáři

Tak jako je každý z členů redakce odpovědný vůči závazkům mateřské firmy, musí v obdobné míře ctít i odpovědnost vůči čtenáři.

Redakce jako celek i jednotliví pracovníci usilují o to, aby šířili informace, které jsou pravdivé, nezkreslené a úplné. Prvotním zájmem redakce přitom je poskytnout každý popis události v čase jejího děje nebo v době bezprostředně následující. Tak, aby redakce OS dostála svému poslání a umožnila občanům svobodný přístup k nezávislým informacím.

Ochrana této nezávislosti je přitom bytostnou povinností všech lidí pracujících pro OS. Sami a aktivně musí činit vše pro to, aby svému závazku dostáli a vyhnuli se tak riziku, že poškodí dobré jméno Aktuálně.cz a dalších médií divize OS. Závazek "čitelnosti" a "nezávislosti informací" vůči čtenáři respektují stejnou měrou i zaměstnanci a funkcionáři ostatních částí společnosti Centrum Holdings. V první řadě pak pravidlo, že každá forma komerční

reprezentace (reklama, PR apod.) umístěná v médiích produkovaných OS musí respektovat kritéria určená vedením redakce a být vždy výrazně a srozumitelně oddělena od redakčních částí obsahu.

Všechny případy komerčních aktivit a ujednání, jejichž obsah či forma by se mohly dostat do střetu s redakčním obsahem nebo jej mohly jakkoliv znedůvěryhodnit, podléhají předchozímu schválení vedením deníku Aktuálně.cz. To má přitom vymezeno právo takovou komerční aktivitu odmítnout.

Centrum Holdings je rovněž srozuměno s tím, že do redakčního obsahu médií divize OS a zejména deníku Aktuálně.cz se nesmí promítat obchodní zájmy firmy či jejich majitelů.

Redakční zásady OS

a) Obecný přístup ke zpracování informací

- Každý zaměstnanec OS i každý z externích spolupracovníků ctí zákony České republiky nebo zákony zemí, v nichž v rámci své práce působí.

- Vyžaduje-li veřejný zájem, aby novinář při zjišťování informací nutných k ochraně tohoto zájmu učinil kroky, které mohou být později interpretovány jako porušení zákona, musí o takové aktivitě dopředu rozhodnout osoby odpovědné za publikaci (tj. šéfredaktor a ředitel), a to vždy ve shodě.

- Redakce i každý z jejích členů i spolupracovníků se vystříhá toho, aby svou prací vyzývali k jakékoli formě diskriminace.

- Člen i spolupracovník redakce se při práci nebo během všech činností s prací souvisejících musí každé třetí osobě představovat jako novinář.

Výjimka z tohoto pravidla je přípustná jen ve vybraných případech tzv. pátrací žurnalistiky a vždy ji schvaluje vedení redakce.

- Redakce obecně dbá na to, aby publikované články byly objektivní, přesné a tudíž co nejúplnější. Autoři zpravodajských příspěvků nesmí informace zpracovávat na základě osobních názorů na danou věc, ale musí ctít faktické údaje.

- Vědomé zkreslování informací, které mění jejich kontext, je nepřípustné. Každý, kdo je součástí redakce přemýšlí o tom, zda zprávy nezkrusluje i neúmyslným redakčním zásahem, například použitím nevhodného titulku, fotografie, ankety a podobně.

Zavádějící zprávu, která kvůli nepravdám v zásadních rysech mění význam původního sdělení, redakce sama neprodleně opraví.

- Člen redakce se v každém jednotlivém případě snaží vážit, zda a jak zveřejnit informaci, která může být vnímána citlivě. U všech problematických bodů - ať už je to soukromí osob, možné nepravdivé interpretace informací, pro redakci nečitelný zdroj, údaje které by mohly

zasáhnout emoce čtenáře atd. - si tudíž člen naší redakce musí položit otázky: Je zveřejnění té věci účelné? Souvisí nějak se sdělovanou zprávou? Pokud nebude tato část zveřejněna, znamená to, že zpráva bez ní nebude úplná?

b) Zdrojování a autenticita informací

- Každý člen i spolupracovník redakce musí při přípravě ryze zpravodajského materiálu dát prostor všem stranám, o nichž pojednává, anebo musí v časovém rámci stanoveném pro zpracování materiálu učinit maximum proto, aby takový prostor dané straně poskytl.

- Redakce se vystříhá publikovat zpravodajské informace založené na jednom zdroji, pokud taková informace jakkoli negativně dopadá na další osobu nebo subjekt a není jinak verifikována.

Totéž platí i pro situace, v nichž by se redakce publikováním informace z jednoho zdroje mohla vystavit riziku, že se stane informačním nástrojem daného zdroje a ohrozí tak svou deklarovanou nezávislost.

- Pravidla publikování informace sdělené ústně jakýmkoli ze zdrojů musí být domluvena předem, přičemž redakce obecně nenabízí autorizaci rozhovoru. I v případě, že redakce výjimečně svolí k autorizaci, musí příslušný člen redakce nebo její spolupracovník zabránit tomu, aby byl text rozhovoru dodatečně měněn zásahem zdroje, pokud by tento zásah změnil původní smysl výroku.

- Žádný člen ani spolupracovník redakce se nesmí dopustit plagiátorství. V tématu musí vždy zveřejnit zdroje, z nichž při zpracování čerpal.

c) Ochrana soukromí a zdroje

- Redakce OS ctí presumpci nevin. V trestních kauzách zveřejňuje citlivé informace o osobách (jména, rodinná situace, majetkové poměry apod.) jen tehdy, je-li taková informace věcí veřejného zájmu.

- Zaměstnanci i spolupracovníci redakce obecně respektují soukromí osob. V případech, kdy se jejich konkrétní jednání dotýká veřejného zájmu, jsou z tohoto pravidla vyjmuti lidé veřejně činní nebo veřejně známí.

- Pokud člen redakce s vědomím svého nadřízeného dojedná schůzku, jejímž výsledkem jsou informace "off-the-record", musí jakákoli z částí OS dohodu respektovat a zdroj utajit.

Obecně však platí, že ke zveřejnění citace bez uvedení zdroje přistupuje redakce jen ve výjimečných situacích, kdy se jedná o informaci nejvyšší priority (=veřejný zájem), kterou není možno získat a publikovat jiným způsobem.

- U citlivých informací publikovaných ve veřejném zájmu, kde zůstává původní zdroj veřejnosti utajen, redakce chrání identitu zdroje, i když je vystavena hrozbě postihu od

jakékoli ze složek státní moci. Šéfredaktor v takovém případě požádá redaktora, aby mu sdělil jméno zdroje informace ještě před jejím zveřejněním.

d) Konflikt zájmů

- Členové redakce ani spolupracovníci nesmí zpracovávat zpravodajské materiály o jakékoli organizaci či skupině, jejímiž jsou členy.

- Účast v politických a zastupitelských orgánech musí členové redakce i spolupracovníci bez vyzvání oznámit vedení OS.

- Stejně tak musí každý, kdo publikuje v médiích divize OS, dopředu oznámit jakýkoli konflikt zájmů vyplývající z ekonomické zainteresovanosti (členství v orgánech firem, majetkové podíly, přímá zainteresovanost rodiny apod.).

V případech, kdy by se takový pracovník OS dostal do situace, že by měl publikovat zpravodajský materiál týkající se informace, na níž má ekonomický zájem, musí to odmítnout.

- Členové redakce ani spolupracovníci se nesmějí podílet na náboru inzerce pro OS. Stejně tak nesmí slibovat článek výměnou za inzerci.

- Členové redakce nespolupracují s médii, která jsou přímými konkurenty. Výjimku může povolit výhradně vedení OS.

e) Služební cesty a dary

- Služební cesty hradí redakce. Členové redakce mohou ve vybraných případech cestovat i za peníze třetího subjektu, vždy však při splnění následujících pravidel:

a) Cesta má pro divizi OS jednoznačnou zpravodajskou hodnotu.

b) Nestandardní parametry cesty schválil šéfredaktor, a to dopředu.

c) Firma či instituce, která cestu financuje, bude prostřednictvím dopisu šéfredaktora dopředu seznámena s tím, že si pracovník OS vyhrazuje právo na objektivní pohled včetně nezávislé kritiky.

- Členové redakce nesmí přijímat dary (s výjimkou darů symbolických a informačních, např. tužka, blok, CD-ROM apod.) od lidí a firem, o nichž píší. Stejně tak musí odmítnout finanční obnos nebo jiné hodnotné věci či služby.

f) Vystupování ve veřejném prostoru

Každý z členů redakce si uvědomuje, že coby novinář může být ostatními vnímán jakožto "osoba veřejná" i v jiných situacích a kontextech, než které jsou přímo svázány s jeho prací v Aktuálně.cz. Je proto nezbytné, aby i mimo pracovní dobu, povinnosti a prostředí důsledně dbal na profesionální reprezentaci Aktuálně.cz ve všech situacích, kdy by se jeho veřejné

vystupování, názory či postoje mohly dostat do kolize se zásadami, k nimž se redakční tým hlásí.

Toto pravidlo je podstatné mít na paměti nejen při vystoupeních na veřejných akcích a ve veřejných prostorách, ale například také při aktivitách v rámci online sociálních sítí, jakými jsou Facebook, Twitter, Lidé, LinkedIn a další. I když jde v mnoha případech o soukromá vystoupení, online média zároveň vůči vnějšímu světu fungují jako veřejný prostor a dbát novinářské integrity je tudíž klíčové.

Členové Aktuálně.cz se v tomto veřejném prostoru pohybují a identifikují jakožto novináři. Nesmějí zavdat příčinu k tomu, aby v důsledku jejich vystupování mohla být jakkoliv zpochybněna jejich nestrannost, kvalita profesního úsudku či váha dalších etických norem, obsažených v tomto kodexu.

Zároveň se vyvarují všech aktivit či výroků, které by obdobným způsobem mohly uškodit značce Aktuálně.cz jako celku, zejména pak zveřejňování interních informací o přípravě zpravodajského obsahu nebo o vnitřních procesech a záměrech redakce a či vydavatelství.

Váha kodexu

Etický kodex platí pro všechny obsahové zaměstnance i spolupracovníky bez ohledu na formu upravující jejich vztah k firmě a je zásadním kritériem pro hodnocení jejich profesního působení.

Podpisem ředitele obsahových služeb společnosti Centrum Holdings se pokládá za automatické, že kodex budou stejnou měrou ctít i všichni další zaměstnanci firmy.

Každý jednotlivec si je vědom, že porušením kodexu poškodí dobré jméno firmy, značku Aktuálně.cz a další související média CentrumHoldings a vystavuje se tak postihu včetně případné žádosti o náhradu způsobené škody.

Příloha č. 2: Etický kodex zpravodajského portálu iDnes.cz, mediální skupina MAFRA (text)

Odpovědnost vůči firmě

Etický kodex divize Obsahové služby se snaží postihnout vztah mateřské společnosti Centrum Holdings a její obsahové divize, která vznikla proto, aby dodávala a šířila informace zpravodajské a publicistické povahy.

Kodex jako firemní dokument stojí vedle obecně platných pracovně-právních předpisů a pro každého ze zaměstnanců firmy, divize OS i externích spolupracovníků je základním popisem etických norem, na jejichž respektování stojí firemní filozofie společnosti Centrum Holdings. Každý ze zaměstnanců a externích spolupracovníků divize OS si je přitom vědom, že respektování etického rozměru práce, a tedy jeho vlastní dobré jméno, je důležité pro vnímání serióznosti deníku Aktuálně.cz a dalších značek, které divize produkuje.

Ostatní zaměstnanci společnosti Centrum Holdings ve vztahu k obsahové divizi tato pravidla respektují rovněž a nesmí je obcházet s vědomím, že dodržování redakčního kodexu OS je předpokladem společenského a ekonomického úspěchu celé firmy.

Každý ze zaměstnanců a spolupracovníků divize OS se na druhé straně zavazuje chránit hodnoty, duševní vlastnictví a know-how mateřské společnosti i všech jejích částí.

Odpovědnost vůči čtenáři

Tak jako je každý z členů redakce odpovědný vůči závazkům mateřské firmy, musí v obdobné míře ctít i odpovědnost vůči čtenáři.

Redakce jako celek i jednotliví pracovníci usilují o to, aby šířili informace, které jsou pravdivé, nezkreslené a úplné. Prvotním zájmem redakce přitom je poskytnout každý popis události v čase jejího děje nebo v době bezprostředně následující. Tak, aby redakce OS dostála svému poslání a umožnila občanům svobodný přístup k nezávislým informacím.

Ochrana této nezávislosti je přitom bytostnou povinností všech lidí pracujících pro OS. Sami a aktivně musí činit vše pro to, aby svému závazku dostáli a vyhnuli se tak riziku, že poškodí dobré jméno Aktuálně.cz a dalších médií divize OS. Závazek "čitelnosti" a "nezávislosti informací" vůči čtenáři respektují stejnou měrou i zaměstnanci a funkcionáři ostatních částí společnosti Centrum Holdings. V první řadě pak pravidlo, že každá forma komerční reprezentace (reklama, PR apod.) umístěná v médiích produkovaných OS musí respektovat kritéria určená vedením redakce a být vždy výrazně a srozumitelně oddělena od redakčních částí obsahu.

Všechny případy komerčních aktivit a ujednání, jejichž obsah či forma by se mohly dostat do střetu s redakčním obsahem nebo jej mohly jakkoliv znedůvěryhodnit, podléhají předchozímu schválení vedením deníku Aktuálně.cz. To má přitom vymezeno právo takovou komerční aktivitu odmítnout.

Centrum Holdings je rovněž srozuměno s tím, že do redakčního obsahu médií divize OS a zejména deníku Aktuálně.cz se nesmí promítat obchodní zájmy firmy či jejích majitelů.

Redakční zásady OS

a) Obecný přístup ke zpracování informací

- Každý zaměstnanec OS i každý z externích spolupracovníků ctí zákony České republiky nebo zákony zemí, v nichž v rámci své práce působí.

- Vyžaduje-li veřejný zájem, aby novinář při zjišťování informací nutných k ochraně tohoto zájmu učinil kroky, které mohou být později interpretovány jako porušení zákona, musí o takové aktivitě dopředu rozhodnout osoby odpovědné za publikaci (tj. šéfredaktor a ředitel), a to vždy ve shodě.

- Redakce i každý z jejích členů i spolupracovníků se vystříhá toho, aby svou prací vyzývali k jakékoli formě diskriminace.

- Člen i spolupracovník redakce se při práci nebo během všech činností s prací souvisejících musí každé třetí osobě představovat jako novinář.

Výjimka z tohoto pravidla je přípustná jen ve vybraných případech tzv. pátrací žurnalistiky a vždy ji schvaluje vedení redakce.

- Redakce obecně dbá na to, aby publikované články byly objektivní, přesné a tudíž co nejúplnější. Autoři zpravodajských příspěvků nesmí informace zpracovávat na základě osobních názorů na danou věc, ale musí ctít faktické údaje.

- Vědomé zkreslování informací, které mění jejich kontext, je nepřípustné. Každý, kdo je součástí redakce přemýšlí o tom, zda zprávy nezkrusluje i neúmyslným redakčním zásahem, například použitím nevhodného titulku, fotografie, ankety a podobně.

Zavádějící zprávu, která kvůli nepravdám v zásadních rysech mění význam původního sdělení, redakce sama neprodleně opraví.

- Člen redakce se v každém jednotlivém případě snaží vážit, zda a jak zveřejnit informaci, která může být vnímána citlivě. U všech problematických bodů - ať už je to soukromí osob, možné nepravdivé interpretace informací, pro redakci nečitelný zdroj, údaje které by mohly zasáhnout emoce čtenáře atd. - si tudíž člen naší redakce musí položit otázky: Je zveřejnění té věci účelné? Souvisí nějak se sdělovanou zprávou? Pokud nebude tato část zveřejněna, znamená to, že zpráva bez ní nebude úplná?

b) Zdrojování a autenticita informací

- Každý člen i spolupracovník redakce musí při přípravě ryze zpravodajského materiálu dát prostor všem stranám, o nichž pojednává, anebo musí v časovém rámci stanoveném pro zpracování materiálu učinit maximum proto, aby takový prostor dané straně poskytl.

- Redakce se vystříhá publikovat zpravodajské informace založené na jednom zdroji, pokud taková informace jakkoli negativně dopadá na další osobu nebo subjekt a není jinak verifikována.

Totéž platí i pro situace, v nichž by se redakce publikováním informace z jednoho zdroje mohla vystavit riziku, že se stane informačním nástrojem daného zdroje a ohrozí tak svou deklarovanou nezávislost.

- Pravidla publikování informace sdělené ústně jakýmkoli ze zdrojů musí být domluvena předem, přičemž redakce obecně nenabízí autorizaci rozhovoru. I v případě, že redakce výjimečně svolí k autorizaci, musí příslušný člen redakce nebo její spolupracovník zabránit tomu, aby byl text rozhovoru dodatečně měněn zásahem zdroje, pokud by tento zásah změnil původní smysl výroku.

- Žádný člen ani spolupracovník redakce se nesmí dopustit plagiátorství. V tématu musí vždy zveřejnit zdroje, z nichž při zpracování čerpal.

c) Ochrana soukromí a zdroje

- Redakce OS ctí presumpci nevinu. V trestních kauzách zveřejňuje citlivé informace o osobách (jména, rodinná situace, majetkové poměry apod.) jen tehdy, je-li taková informace věcí veřejného zájmu.

- Zaměstnanci i spolupracovníci redakce obecně respektují soukromí osob. V případech, kdy se jejich konkrétní jednání dotýká veřejného zájmu, jsou z tohoto pravidla vyjmuti lidé veřejně činní nebo veřejně známí.

- Pokud člen redakce s vědomím svého nadřízeného dojedná schůzku, jejímž výsledkem jsou informace "off-the-record", musí jakákoli z částí OS dohodu respektovat a zdroj utajit.

Obecně však platí, že ke zveřejnění citace bez uvedení zdroje přistupuje redakce jen ve výjimečných situacích, kdy se jedná o informaci nejvyšší priority (=veřejný zájem), kterou není možno získat a publikovat jiným způsobem.

- U citlivých informací publikovaných ve veřejném zájmu, kde zůstává původní zdroj veřejnosti utajen, redakce chrání identitu zdroje, i když je vystavena hrozbě postihu od jakékoli ze složek státní moci. Šéfredaktor v takovém případě požádá redaktora, aby mu sdělil jméno zdroje informace ještě před jejím zveřejněním.

d) Konflikt zájmů

- Členové redakce ani spolupracovníci nesmí zpracovávat zpravodajské materiály o jakékoli organizaci či skupině, jejímiž jsou členy.

- Účast v politických a zastupitelských orgánech musí členové redakce i spolupracovníci bez vyzvání oznámit vedení OS.

- Stejně tak musí každý, kdo publikuje v médiích divize OS, dopředu oznámit jakýkoli konflikt zájmů vyplývající z ekonomické zainteresovanosti (členství v orgánech firem, majetkové podíly, přímá zainteresovanost rodiny apod.).

V případech, kdy by se takový pracovník OS dostal do situace, že by měl publikovat zpravodajský materiál týkající se informace, na níž má ekonomický zájem, musí to odmítnout.

- Členové redakce ani spolupracovníci se nesmějí podílet na náboru inzerce pro OS. Stejně tak nesmí slibovat článek výměnou za inzerci.

- Členové redakce nespolupracují s médii, která jsou přímými konkurenty. Výjimku může povolit výhradně vedení OS.

e) Služební cesty a dary

- Služební cesty hradí redakce. Členové redakce mohou ve vybraných případech cestovat i za peníze třetího subjektu, vždy však při splnění následujících pravidel:

a) Cesta má pro divizi OS jednoznačnou zpravodajskou hodnotu.

b) Nestandardní parametry cesty schválil šéfredaktor, a to dopředu.

c) Firma či instituce, která cestu financuje, bude prostřednictvím dopisu šéfredaktora dopředu seznámena s tím, že si pracovník OS vyhrazuje právo na objektivní pohled včetně nezávislé kritiky.

- Členové redakce nesmí přijímat dary (s výjimkou darů symbolických a informačních, např. tužka, blok, CD-ROM apod.) od lidí a firem, o nichž píší. Stejně tak musí odmítnout finanční obnos nebo jiné hodnotné věci či služby.

f) Vystupování ve veřejném prostoru

Každý z členů redakce si uvědomuje, že coby novinář může být ostatními vnímán jakožto "osoba veřejná" i v jiných situacích a kontextech, než které jsou přímo svázány s jeho prací v Aktuálně.cz. Je proto nezbytné, aby i mimo pracovní dobu, povinnosti a prostředí důsledně dbal na profesionální reprezentaci Aktuálně.cz ve všech situacích, kdy by se jeho veřejné vystupování, názory či postoje mohly dostat do kolize se zásadami, k nimž se redakční tým hlásí.

Toto pravidlo je podstatné mít na paměti nejen při vystoupeních na veřejných akcích a ve veřejných prostorech, ale například také při aktivitách v rámci online sociálních sítí, jakými jsou Facebook, Twitter, Lidé, LinkedIn a další. I když jde v mnoha případech o soukromá vystoupení, online média zároveň vůči vnějšímu světu fungují jako veřejný prostor a dbát novinářské integrity je tudíž klíčové.

Členové Aktuálně.cz se v tomto veřejném prostoru pohybují a identifikují jakožto novináři. Nesmějí zavdat příčinu k tomu, aby v důsledku jejich vystupování mohla být jakkoliv zpochybněna jejich nestrannost, kvalita profesního úsudku či váha dalších etických norem, obsažených v tomto kodexu.

Zároveň se vyvarují všech aktivit či výroků, které by obdobným způsobem mohly uškodit značce Aktuálně.cz jako celku, zejména pak zveřejňování interních informací o přípravě zpravodajského obsahu nebo o vnitřních procesech a záměrech redakce a či vydavatelství.

Váha kodexu

Etický kodex platí pro všechny obsahové zaměstnance i spolupracovníky bez ohledu na formu upravující jejich vztah k firmě a je zásadním kritériem pro hodnocení jejich profesního působení.

Podpisem ředitele obsahových služeb společnosti Centrum Holdings se pokládá za automatické, že kodex budou stejnou měrou ctít i všichni další zaměstnanci firmy.

Každý jednotlivec si je vědom, že porušením kodexu poškodí dobré jméno firmy, značku Aktuálně.cz a další související média CentrumHoldings a vystavuje se tak postihu včetně případné žádosti o náhradu způsobené škody.

Příloha č. 3: Etický kodex zpravodajského portálu iHned.cz, vydavatelství Economia

PREAMBULE

Základní listina práv a svobod zaručuje právo na informace. Naší odpovědností je, že informace, které poskytujeme našim čtenářům, jsou pravdivé, úplné a nezkreslené. Prvotní je pro nás zájem našich čtenářů. Nesloužíme zájmům zdrojů informací, politiků či lobbistů.

Protože se naše tituly věnují politice, ekonomice a byznysu, mají pro své čtenáře nezastupitelný význam. Naše články slouží pro jejich profesionální i osobní rozhodování. Často pro ně mohou být jediným zdrojem. Z toho vyplývá mimořádná zodpovědnost za obsah našich článků.

Jsme si vědomi konfliktu zájmů, který je dán tím, že jsme sami součástí mediálního průmyslu, který je významnou součástí ekonomiky, a také tím, že většinový akcionář vydavatelství Economia podniká v dalších odvětvích ekonomiky. Tento konflikt zájmů nesmí nikdy vést k tomu, abychom se těmito problematikám vyhýbali, psali o nich z důvodu konfliktu zájmů méně nebo jinak než píšeme o jiných odvětvích. Naší profesionální povinností je o nich psát ve stejném rozsahu, jako by tento konflikt zájmů neexistoval. Není-li to zcela zřejmé ze samotného článku, vždy na konflikt zájmů explicitně upozorníme.

Vydavatel rozhoduje o základním zaměření titulů a jejich pozici v rámci relevantního trhu. Koncepti titulu předkládá jeho šéfredaktor, v případě odborného tisku publisher B2B. Odsouhlasená koncepce se stává závazným rámcem pro redakční práci. Vydavatel garantuje

redaktorům plnou svobodu k novinářské tvůrčí práci v rámci zaměření titulu a schválené koncepce.

Tituly vydavatelství Economia podporují principy demokracie a tržní společnosti založené na volné konkurenci subjektů. Neposkytují prostor propagaci extrémních názorů směřujících k diskriminaci a potlačování lidských práv. Při své práci se redaktoři řídí zákony České republiky.

(Poznámka: Jako redaktoři jsou pro účely tohoto kodexu chápáni všichni, kdo se podílejí na zpracování textových i obrazových materiálů tj. autoři, editoři, vedoucí vydání, webeditoři, grafičtí redaktoři ad. bez ohledu na druh právního vztahu k vydavateli.)

PRÁCE S INFORMACEMI

- Redaktoři přinášejí čtenáři co nejpřesnější a nejúplnější informace. Dbají na to, aby je nezkreslili ani použitím nevhodného titulku, doprovodnou fotografií a podobně.
- Ve svých materiálech redaktoři rozlišují faktické údaje, osobní názory a spekulace.
- Každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná a mohla by kohokoliv poškodit, musí být neprodleně opravena.
- Redaktoři obecně nepublikují zpravodajské články vycházející pouze z informací jednoho zdroje. Výjimkou jsou agenturní zprávy, články statistického charakteru, zpravodajství o projevech politiků a podobné články.
- Ve výjimečných případech je možné čerpat pouze z informací jednoho zdroje. Publikování takové informace schvaluje šéfredaktor.
- Redaktoři uvádějí zdroje, z nichž čerpali.
- Ti, kterých se týká zveřejňovaná negativní informace, musí vždy dostat možnost vyjádření.
- Osobám, se kterými redaktor mluví a žádá je o informace, se musí představit jako novinář. Výjimky se týkají například testování kvality služeb a citlivé investigativní práce a musí je schválit šéfredaktor.
- Veškeré osobní údaje shromážděné, zpracované a použité pro redakční účely jsou předmětem redakčního tajemství.
- Redaktor je povinen upozornit šéfredaktora na článek, jehož zveřejnění může být spojeno s rizikem žaloby. Pro takový případ je povinen zaarchivovat všechny podklady, z nichž vycházel, zejména nahrávky, fotografie apod.

ODDĚLENÍ REDAKČNÍCH A KOMERČNÍCH ZÁMĚRŮ

- Redaktoři se nepodílejí na náboru inzerce. Redaktor nesmí slibovat článek výměnou za inzerci.
- Články napsané redaktory nemohou být využívány v inzerátech.
- Inzertní části deníku jsou zřetelně odlišeny od redakčních.
- Sdělení vydavatele jsou jako taková označena.

KONFLIKT ZÁJMŮ

- Pokud redaktorovi hrozí při výkonu práce jakýkoliv konflikt zájmů, je povinen to sdělit šéfredaktorovi a takové práci se vyhnout.
- Politická a občanská angažovanost redaktora nesmí být v rozporu s novinářskou nezávislostí a nesmí poškozovat dobré jméno titulu a vydavatele. Redaktoři na ni musí upozornit svého šéfredaktora.
- Členství v orgánech společností se redaktorům nedoporučuje.
- Redaktoři se musí vystríhat jakékoli formy manipulace trhu.
- Redaktor nepíše o podniku, na jehož hospodářských výsledcích má zájem on sám anebo osoby jemu blízké. Takový konflikt zájmů sdělí bezodkladně šéfredaktorovi.
- Redaktoři při své práci nepřijímají dary od lidí a firem, o nichž píší. Netýká se to symbolických dáreků či běžného pohoštění. Pokud by odmítnutí hodnotného daru bylo nezdvorné, redaktor tento dar může přijmout za redakci, která jej pak věnuje charitě. Při přijímání daru to oznámí dárci.

INFORMOVÁNÍ O VYDAVATELSKÉM TRHU A O VYDAVATELI

- Redaktoři považují vydavatelský, reklamní a inzertní trh za nedílnou součást tržní ekonomiky a v tomto smyslu mají povinnost o nich kvalitně a profesionálně informovat.
- Redaktoři mají povinnost věnovat se s maximální profesionalitou i tématům, v nichž figuruje vydavatelství Economia nebo jeho jednotlivé součásti. Vyplývá to z povinnosti dávat čtenářům úplné a nezkreslené informace.
- O vydavatelství Economia nebo o jeho součástech a titulech informují redaktoři v rozsahu a způsobem, jakým by o těchto skutečnostech informovali v případě, kdyby jejich účastníkem nebylo vlastní vydavatelství.
- O aktivitách majoritního akcionáře informují redaktoři bez zábran a objektivně. Činí tak v rozsahu a způsobem, jakým by o těchto skutečnostech informovali v případě,

kdyby jejich účastníkem nebyl majoritní akcionář. Skutečnost, že tomu tak je, uvedou v textu či poznámce.

SLUŽEBNÍ CESTY

- Redaktoři mohou v některých případech a po schválení šéfredaktorem cestovat za peníze vlád a neziskových organizací v souvislosti s přípravou příspěvků pro vydavatele.
- Ve výjimečných případech může redaktor cestovat za peníze třetí osoby, pokud má cesta pro titul jednoznačnou zpravodajskou hodnotu a na základě předloženého programu cesty. Takovou cestu musí schválit šéfredaktor a v případě odborného tisku publisher B2B vydavatele.

RESPEKTOVÁNÍ SOUKROMÍ A PRÁCE SE ZDROJI

- Redaktoři respektují soukromí osob, o nichž přinášejí informace. Veřejně známí lidé požívají menší ochranu soukromí než ostatní občané. Důvodem je zvýšená odpovědnost veřejně známých lidí za jejich jednání vůči společnosti.
- Vyžaduje-li investigativní práce narušení soukromí, lze to zdůvodnit jen veřejným zájmem informovat. Takový postup musí předem schválit šéfredaktor.
- Redaktoři chrání identitu zdrojů. Šéfredaktor může požádat redaktora o sdělení jména zdroje informace. Redaktor je povinen toto šéfredaktorovi sdělit. Nestane-li se tak, nemůže být článek publikován, protože šéfredaktor za něj nemůže přijmout odpovědnost.
- Citace výroků a informace od občanů, kteří si nepřejí být jmenováni, používá redakce výjimečně.
- Redakce neuznává institut autorizace rozhovoru. Pravidla vedení každého rozhovoru domluví redaktor s interviewovaným předem. Redaktor nedovolí dodatečné zásahy do textu rozhovoru, které mají jiný než zpřesňující charakter. Zhlédnutí textu rozhovoru interviewovaným před publikací je však zdvořilostí.
- Redaktoři dodržují zásadu presumpce nevinny. Jména obviněných a obžalovaných uvádějí pouze v případě, je-li to ve veřejném zájmu. Neidentifikují v článcích příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich výslovného souhlasu.

SPOLUPRÁCE S JINÝMI MÉDII

- Redaktoři, kteří jsou zaměstnanci vydavatele, nespolupracují s médii, která jsou přímými konkurenty vydavatele.

- Redaktoři, kteří jsou zaměstnanci vydavatele, mohou se souhlasem šéfredaktora spolupracovat se všemi tituly vydavatelství Economia.
- S ostatními médii mohou redaktoři, kteří jsou zaměstnanci vydavatele, spolupracovat, pokud jsou v nich identifikováni jako redaktoři, autoři, spolupracovníci nebo přispěvatelé příslušného titulu vydavatelství Economia. Spolupráci musí předem povolit šéfredaktor, v případě šéfredaktorů generální ředitel (v případě šéfredaktorů odborného tisku publisher B2B).
- Pro redaktory, kteří jsou zaměstnanci vydavatele, zároveň platí zákaz výkonu jiné výdělečné činnosti shodné s předmětem činnosti vydavatele bez předchozího písemného souhlasu vydavatele ve smyslu příslušných ustanovení zákoníku práce.
- Redaktoři, kteří nejsou zaměstnanci vydavatele, mohou spolupracovat s ostatními vydavatelstvími (mimo tituly Economia), pokud tím nedojde nebo nemůže dojít k poškození práv a oprávněných zájmů vydavatele.

PLATNOST A DODRŽOVÁNÍ KODEXU

Tento kodex platí pro všechny tištěné a elektronické tituly vydavatelství Economia. Vydavatelství Economia přikládá tomuto kodexu velký význam. Všichni redaktoři titulů vydavatelství Economia jsou povinni ve všech ohledech ustanovení tohoto kodexu dodržovat. Porušení zásad kodexu může být důvodem pro ukončení spolupráce s redaktorem. Tento etický kodex byl schválen vedením vydavatelství Economia, a. s. dne 24. 10. 2011 a je účinný od 1. 11. 2011.

Příloha č. 4: etický kodex zpravodajského portálu ČT24.cz, čl. 17 Etického kodexu

České televize

Čl. 17 Zobrazování Násilí

17.1 Česká televize si je vědoma nebezpečí, které přináší stále častější zobrazování násilí. Proto v pořadech, které vysílá, nedá větší prostor prezentaci násilí, než jaký je z hlediska uměleckého ztvárnění určitého tématu či zpravodajského nebo publicistického pokrytí skutečnosti nezbytný. Česká televize neodvysílá prohlášení, která by mohla podněcovat násilí, neboť by mohla být odůvodněně chápána jako prohlášení podporující a šířící násilí, nenávisť, rasovou nesnášenlivost nebo jiné formy diskriminace či nenávisť založené na netoleranci.

17.2 Česká televize je povinna sledovat výsledky odborných studií o vlivu zobrazování násilí na veřejnost a bez zbytečného odkladu přizpůsobovat programová rozhodnutí ověřeným závěrům těchto studií.

17.3 Při odůvodněném zobrazení násilí je nutné hledat rovnováhu mezi požadavkem pravdivosti, případně autentického uměleckého vyjádření a nebezpečím, že se diváci stanou vůči násilí otupělými. Šokující záběry jsou někdy nutné k tomu, aby diváci plně pochopili význam sdělení. Časté šokování diváků ovšem vede k tomu, že je potřeba prezentovat stále více násilí, aby se dosáhlo původního záměru. Při přípravě pořadů o násilných činech je nutné velmi opatrně zacházet s archivními materiály o událostech podobného druhu. Jejich použití musí být relevantní tak, aby nemělo za následek zkreslení skutečnosti a vyvolání zmatených představ.

17.4 Šokující záběry nikdy nesmějí být samoúčelné. Mimořádně citlivá musí být práce s kamerou a detailní záběry se mohou zařazovat pouze tehdy, když je to odůvodnitelné. Česká televize nezařadí záběry zobrazující násilí jenom proto, že jsou k dispozici. Při zařazování záběrů zobrazujících násilí do zpravodajských pořadů vysílaných ve dne je třeba mít na paměti, že se na ně ve větší míře mohou dívat i děti. Ke každému drastickému záběru je nutné přistupovat s vědomím, že divák jej uvidí, na rozdíl od pracovníků České televize, poprvé, zatímco redaktoři, kameramani, editoři jsou na násilné scény na obrazovce zpravidla zvyklí. V neposlední řadě je třeba mít na zřeteli, že některé informace mohou nestabilním jedincům nebo dětem sloužit jako návod.

17.5 Násilí páchané ve vzdálených zemích by mělo být zobrazováno podle stejných zásad jako násilí, k němuž dochází v bezprostřední blízkosti diváků. Lidský život a utrpení mají stejnou obecně platnou hodnotu bez ohledu na místo či čas.

Oběti

17.6 Česká televize věnuje zvláštní pozornost posuzování přípustnosti uvádění záběrů na oběti násilných činů, nehod nebo přírodních pohrom. Přestože v odůvodněných případech může mít zařazení záběru do pořadu důležitou vypovídací hodnotu, platí, že detailní záběry na mrtvé, raněné či šokem vyšinuté lidi lze zařadit jen výjimečně na základě souhlasu šéfredaktora příslušné redakce. Skupiny a jednotlivci, kteří si nemohou nebo nejsou schopni vyhradit rozsah, v němž umožní přístup televizních kamer ke svému utrpení, jako například lidé v bezvědomí a v hlubokém šoku, lidé zničení hlubokým žalem nebo děti, mají nárok na zvláštní ochranu a ohled.

17.7 Česká televize nepřistoupí k identifikaci žijících obětí závažných násilných trestných činů ani příbuzných obětí těchto trestných činů (zejména v případech pokusu o vraždu, těžké újmy na zdraví, znásilnění nebo pohlavního zneužití), jestliže s tím tyto osoby nesouhlasí. Ve výjimečných případech, jestliže je plná identita těchto osob již veřejně známa, může

šéfredaktor příslušné redakce povolit výjimku z tohoto pravidla pro mimořádnou závažnost veřejného zájmu.

Nahota a sexuálně explicitní chování

17.8 Postup při zobrazování nahoty nebo otevřených projevů sexuality v chování osob (sexuálně explicitního chování) závisí na charakteru pořadu, který Česká televize připravuje do vysílání. Zatímco diváci v České republice jsou poměrně liberální k výskytu nahoty a scén se sexuálním podtextem ve večerním uměleckém nebo zábavním programu, mohou považovat za nepřijatelné zařazení podobného obsahu do pořadů zpravodajských či publicistických.

17.9 Pro zobrazení nahoty nebo sexuálně explicitního chování musí existovat důvod opřený s ohledem na povahu pořadu buď o umělecká, nebo o profesionální editorialní kritéria. Nelze připustit, aby jediným argumentem pro zobrazení nahoty nebo sexuálního aktu se stal pouhý předpoklad zájmu diváků.

17.10 Pořady s výrazně sexuálně explicitním zobrazením nelze do vysílání České televize zařadit mezi šestou hodinou ranní a dvacátou druhou hodinou večerní. Pokud takový pořad bude uváděn mimo toto časové rozmezí, Česká televize vždy diváky bezprostředně před začátkem upozorní na charakter obsahu pořadu. Uvedené časové omezení vysílání se vztahuje i na programové upoutávky, pokud by měly výše uvedený obsah.

17.11 Není dovoleno zařazovat do vysílání pornografické materiály.

17.12 Ve zpravodajských a aktuálněpublicistických pořadech České televize je nezbytné pečlivě vážit, zda záběry nahoty či sexuálně explicitního chování lze zobrazit pro dokumentaci zpráv. Jestliže by mohlo dojít k identifikaci jednotlivce, nelze v těchto pořadech připustit zobrazení pohlavních orgánů s výjimkou uměleckých vystoupení a osob, jež se na veřejnosti dobrovolně vysvlékly.

Užití archivních záběrů

17.13 Archivní záběry lze použít k ilustrování aktuální události nebo problematiky pouze za předpokladu, že v divákovi nevyvolají zmatek. Proto musí být jasně označeny jako archivní a v případě, že se k ilustrování jedné události používá záběrů jiné události, nesmí navozovat u diváka představu, že je svědkem něčeho, čeho ve skutečnosti svědkem není.

17.14 Použití archivních záběrů může mít pro někoho traumatický následek, jde-li například o snímky identifikovatelných osob, které mezitím zemřely. Také opakované používání stále stejných záběrů identifikovatelných osob v choulostivé situaci jako "neutrální" ilustrace (například dechová zkouška na alkohol) může být pro dotyčnou osobu velmi ponižující

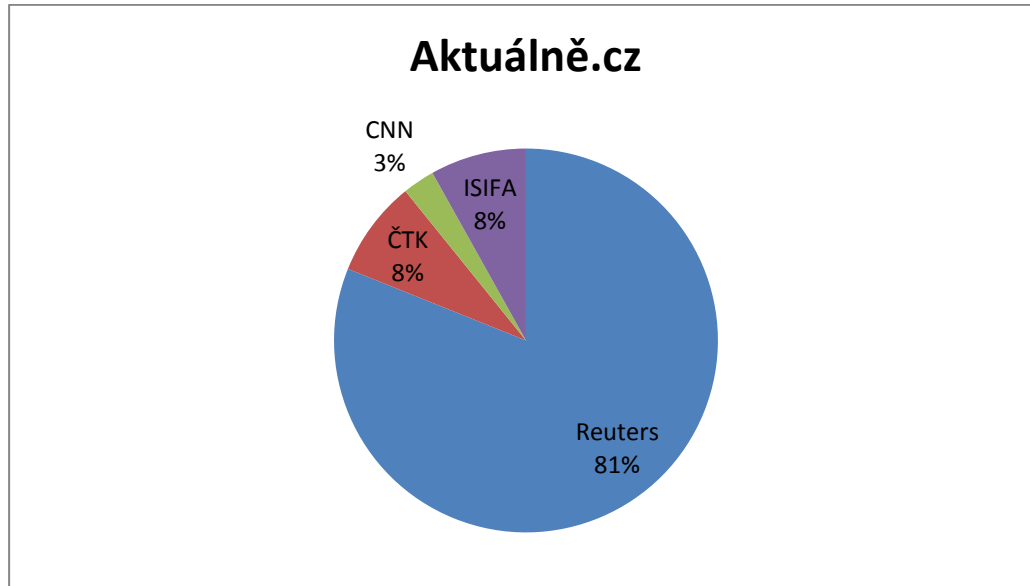
a traumatizující. Česká televize se proto vystříhá opakovaného užití takových archivních záběrů.

17.15 Archivní záběry zobrazující utrpení, bolest, násilí, zármutek nebo smrt nelze používat mechanicky, zvláště když obsahují záběry žijících osob nebo osob, jejichž blízcí příbuzní dosud žijí. Hodlá-li tvůrce pořadu použít archivních záběrů tohoto druhu, na nichž jsou identifikovatelné osoby, musí si předem vyžádat souhlas šéfredaktora příslušné redakce. Pravidla obsažená v čl. 17.6 až 17.7 zůstávají nedotčena.

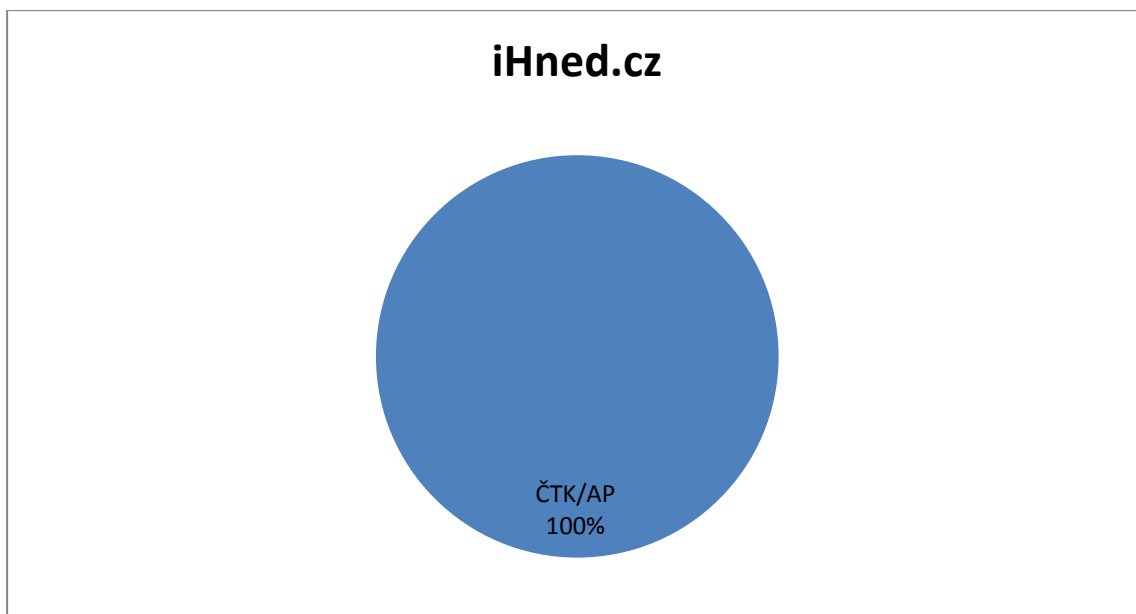
Počítačová grafika

17.16 Přestože je počítačová grafika užitečným pomocníkem při ztvárnění pořadů, může někdy vytvořit iluzi skutečného dokumentu. V takových případech, kdy by mohl být divák uveden v omyl, že vidí skutečné záběry, je proto třeba připojit informaci, že nejde například o fotografii, ale pouze o ilustraci vytvořenou počítačovým zpracováním. Toto pravidlo se nemusí použít při ztvárnění uměleckých a zábavních pořadů.

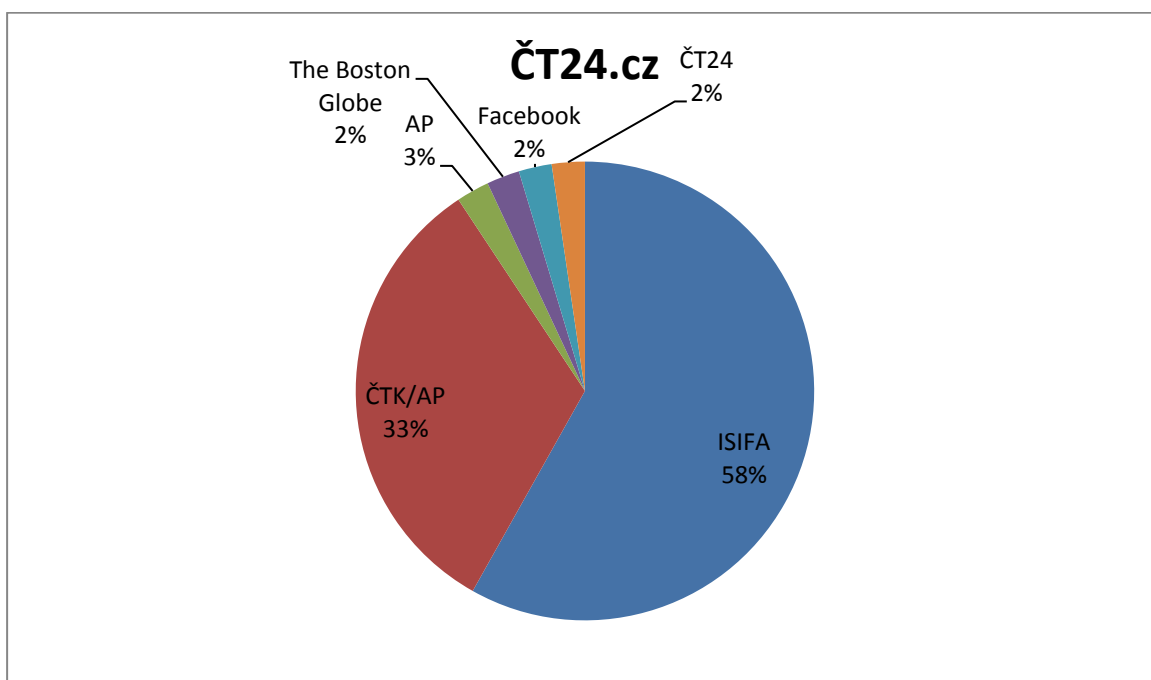
Příloha č. 5: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu Aktuálně.cz

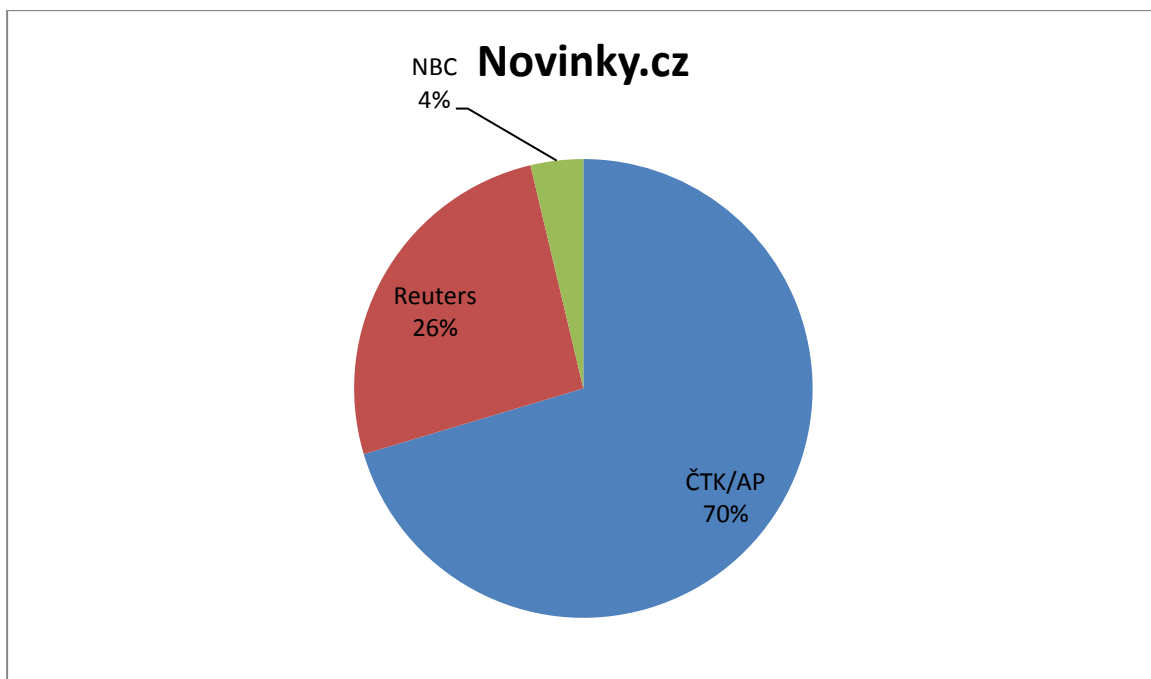
Příloha č. 6: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu iHned.cz

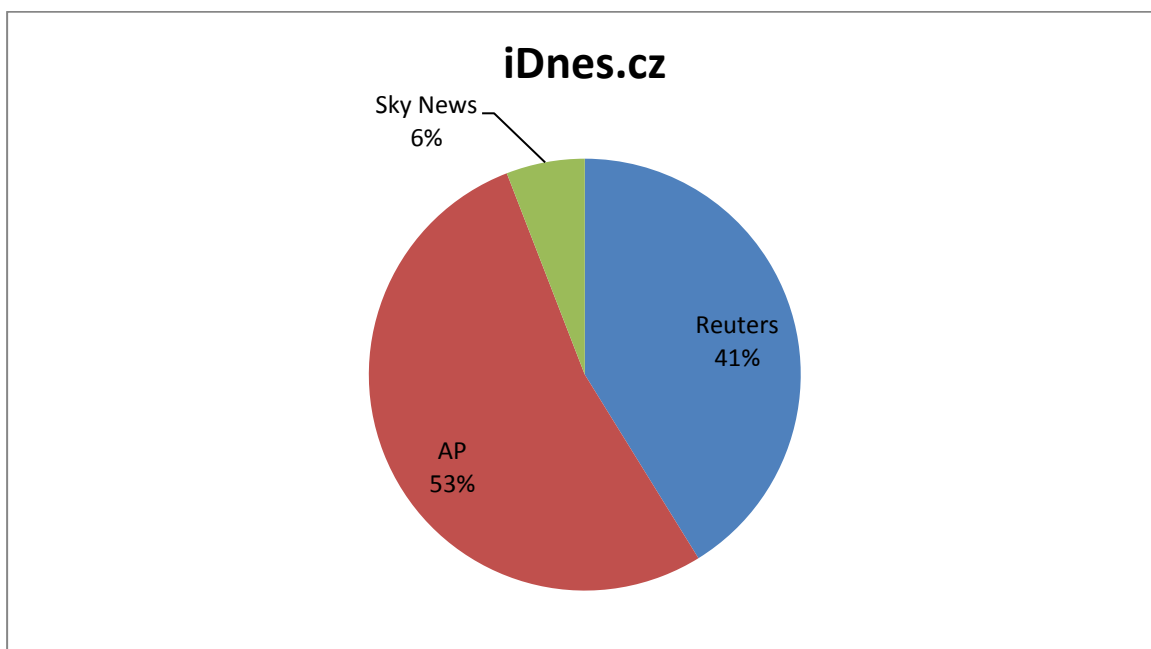
Příloha č. 7: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu ČT24.cz

Příloha č. 8: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu Novinky.cz

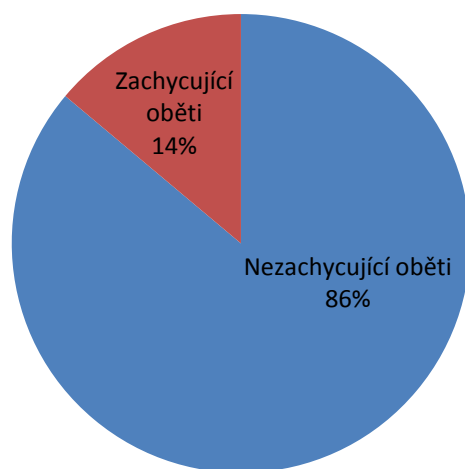

Příloha č. 9: Graf agentur poskytujících fotografický materiál portálu iDnes.cz

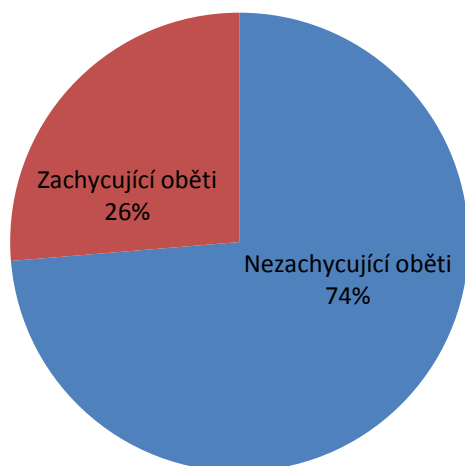
Příloha č. 10: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu Aktuálně.cz

Fotografií celkem

Příloha č. 11: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu iHned.cz

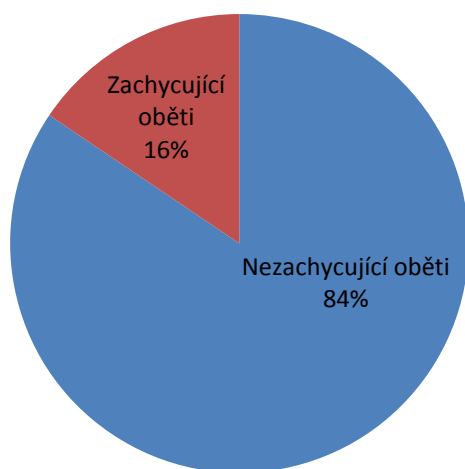
Fotografií celkem

Příloha č. 12: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu ČT24.cz

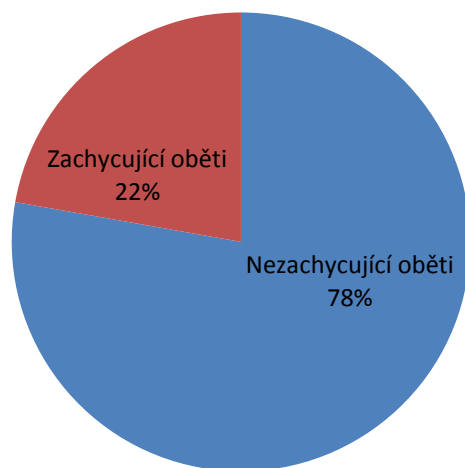

Fotografií celkem

Příloha č. 13: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu Novinky.cz

Fotografií celkem

Příloha č. 14: Graf zveřejněných fotografií zpravodajského portálu iDnes.cz

Fotografií celkem

